

Rijksuniversiteit Groningen
Faculteit der Letteren Carrière-Minor

Adviesrapport Dorpsvisie Borgercompagnie

Niet meer Borgercompagnie, maar een beter Borgercompagnie

Matthijs de Bruin

Maharani Nurseta

Ruben Pollen

Quint Roemaat

Praktische Opdracht

Dorpsvereniging Borgercompagnie

Vincent Hazelhoff en Dr. Sean White

28 januari, 2026

Woordenaantal: 15.510

Inhoudsopgave

Introductie	4
Doel.....	5
Bronnen	5
Methodologie	7
Geschiedenis Borgercompagnie	12
Bewonersgegevens.....	14
Thema 1: Wonen.....	17
Thema 2: Werk en bedrijfsactiviteiten	24
Thema 3: Openbare ruimte.....	29
Thema 4: Natuur, Milieu en duurzaamheid	44
Thema 5: Cultuur, recreatie en sport.....	52
Thema 6: Welzijn en gezondheid.....	55
Thema 7: Het sociale leven.....	60
Bibliografie	65

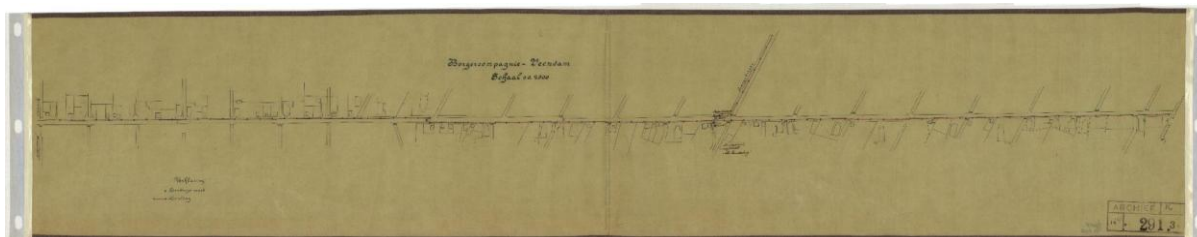
Bron: Beeldbank Groninger Archieven, Dienst Landelijk Gebied (van 't Hof), Herinrichting Oude Veenkoloniën, 1986.

Introductie

Borgercompagnie is een veendorp met een unieke geschiedenis, een uitgesproken cultuurlandschap en een hechte gemeenschap. Het dorp ligt deels in de gemeente Veendam en deels in Midden-Groningen.¹ Hoewel het slechts 495 inwoners telt, kenmerkt de gemeenschap zich door een rijke sociale dynamiek, diepe historische wortels in de provincie Groningen en een vastberadenheid om haar eigen toekomst vorm te geven.²

Net als veel andere kleine dorpen in Noord-Nederland wordt Borgercompagnie geconfronteerd met bredere maatschappelijke uitdagingen, zoals vergrijzing, beperkte beschikbaarheid van woningen en milieudruk. Borgercompagnie staat ook voor unieke uitdagingen zoals risico's van grondstofwinning en sociaal isolement.³ Deze kwesties weerspiegelen de algemene dynamiek op het platteland in heel Europa, waar demografische verschuivingen en onzekerheid over de sociale infrastructuur van invloed zijn op de leefbaarheid van de lokale bevolking.⁴ Tegelijkertijd heeft het dorp een aanzienlijk potentieel door de actieve gemeenschap en de wil om haar eigen toekomst te bepalen.⁵

Om de tien jaar actualiseert het dorp haar dorpsvisie. In de visie komen meningen en ideeën van inwoners samen, wat als een kompas kan dienen voor waar men als dorp de komende 10-15 jaar naartoe wil. Het centrale doel van dit project is ervoor te zorgen dat elke inwoner kan bijdragen aan dit gezamenlijke toekomstperspectief.

Aafbeelding 1 : Beeldbank Groninger Archieven : Kaart betreffende de uitbreiding van de straatverlichting door de Eerste Nederlandse Electriciteits Maatschappij met aanduiding van de leiding en de masten. Het gedeelte Borgercompagnie in de gemeente Veendam, Provinciale Waterstaat 1903

¹ AlleCijfers.nl, “Buurt Borgercompagnie (Gemeente Midden-Groningen) in cijfers en grafieken,” last modified 2016, accessed January 22, 2026, <https://allecijfers.nl/buurt/borgercompagnie-midden-groningen/>

² AlleCijfers.nl, “Woonplaats Borgercompagnie (Gemeente Veendam) in cijfers en grafieken,” last modified 2016, accessed January 22, 2026, <https://allecijfers.nl/woonplaats/borgercompagnie-veendam/>.

³ AD.nl, “Kleine dorpen lopen verder leeg, Nederlanders trekken vaker naar de stad,” accessed January 22, 2026, <https://www.ad.nl/binnenland/kleine-dorpen-lopen-verder-leeg-nederlanders-trekken-vaker-naar-de-stad~a8a78b28/>

⁴ Shokoohi, R., E. Bulder, T. van Alphen, F. den Hertog, and J. Hin. 2019. "Identifying the Effects of the Rural Demographic Changes in the Northern Netherlands: A Holistic Approach to Create a Healthier Environment." Abstract presented at the 21th International Conference on Population Geography and Allied Disciplines, London, United Kingdom.

⁵ Nugraha, L. F., L. Sulistyowati, I. Setiawan, and T. I. Noor. 2022. "Alternative Community-Based Village Development Strategies in Indonesia: Using Multicriteria Decision Analysis." *Agriculture* 12 (11): 1903. <https://doi.org/10.3390/agriculture12111903>.

Doel

Het doel van dit onderzoek is om de perceptie van de bewoners van de huidige leefbaarheid in Borgercompagnie te onderzoeken en te achterhalen wat zij belangrijk vinden voor de komende tien tot vijftien jaar. Dit onderzoek fungeert als brug tussen de ervaringen en de nog te schrijven dorpsvisie.

Om dit te bereiken, maakt het onderzoek gebruik van gemengde methoden, waaronder veldobservaties en participatieve benaderingen, zoals kwantitatieve enquêtes en kwalitatieve interviews. Deze participatieve methodes zijn bijzonder geschikt voor rurale contexten, waar gemeenschapszin en bottom-up betrokkenheid zowel de legitimiteit als de effectiviteit van toekomstige gemeentelijke beleidsadvies versterken.⁶

De bevindingen uit het onderzoek dienen als basis voor de Dorpsvisie van Borgercompagnie. Dit zorgt ervoor dat de verschillende stemmen van de gemeenschap worden meegenomen in de uiteindelijke dorpsvisie. Tegelijkertijd draagt het bij aan de gemeenschapsparticipatie. Dit onderzoek is daarom maatschappelijk relevant, omdat het democratische inclusiviteit ondersteunt. Dat houdt in, ervoor zorgen dat alle mensen kunnen deelnemen aan besluitvorming. Waarbij elke stem wordt gehoord, gerespecteerd en meegeteld voor echte vertegenwoordiging en verantwoording.⁷

Bronnen

Om tot onze uiteindelijke aanbevelingen te komen voor de Dorpsvisie is gebruikgemaakt van meerdere informatiebronnen, zoals enquêtes, academisch onderzoek, media en focusgroepgesprekken. Omdat het onderzoek vele en verschillende bronnen gebruikt, is het nodig om te reflecteren op de beschikbare informatie.

Van september tot en met oktober hadden de bewoners de mogelijkheid om de enquête in te vullen, waarna deze bij de geënquêteerden thuis werd opgehaald. De intentie van de enquête is om een breder beeld te krijgen van wat er speelt in het dorp en de belangen van de bewoners voor de toekomst van Borgercompagnie. De maker van de enquête is de werkgroep van de Dorpsvereniging die specifiek voor de dorpsvisie is gevormd.

⁶ Castro-Arce, K., and F. Vanclay. 2020. "Transformative Social Innovation for Sustainable Rural Development: An Analytical Framework to Assist Community-Based Initiatives." *Journal of Rural Studies* 74: 45–54. <https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2019.11.010>

⁷ Mertens, D. M., and S. Hesse-Biber. 2013. "Mixed Methods and Credibility of Evidence in Evaluation." *New Directions for Evaluation* 2013 (138): 5–13. <https://doi.org/10.1002/ev.20053>

De vragen zijn gemaakt aan de hand van de volgende thema's: wonen, werk, openbare ruimte, natuur, infrastructuur, maatschappelijke voorzieningen en gezondheid en welzijn. De werkgroep heeft de vragen van de enquête opgesteld naar resultaten van eerdere dorpsvisies, eigen ervaringen en waarnemingen in het dorp. Tijdens de verwerking van de resultaten en in gesprek met bewoners bleek dat sommige vragen onduidelijk of verwarrend waren qua formulering en structuur. Invul instructies ontbraken en antwoordopties overlaptten voor sommige vragen, dit maakte het geven van accurate antwoorden lastig. Een voorbeeld hiervan is of een enquête door één of twee personen ingevuld kon worden en hoeveel meningen werden meegeteld.

Een aantal vragen werd als sturend of bevooroordeeld ervaren. Sommige vragen werden als ineffectief of onproductief beschouwd. Zo zorgden vragen over werksectoren (betaald versus vrijwilligerswerk) voor verwarring, met name door de optie "overig" in combinatie met open vragen. Dit was vooral lastig voor gepensioneerden, die niet wisten waar zij zichzelf moesten indelen. Voor de verwerking van de data leverde dat problemen op, doordat veel antwoorden zich herhaalden.

Sommige respondenten hadden het gevoel dat bepaalde vragen een meer links-politieke invalshoek weerspiegelden. Zoals de vraag over veiligheid en gemotoriseerd verkeer waar specifiek landbouwverkeer als toelichting wordt gegeven voor zwaar verkeer. Een ander voorbeeld hiervan is de inleiding tot het thema gezondheid: "*Zoals eerder gezegd is Borgercompagnie een dorp met veel bedrijfsactiviteiten. Agrarisch, industrieel en anderzins.*" Deze toelichting op een vraag naar bedrijfsactiviteiten werd als sturend ervaren, wat mogelijk invloed had op respondenten.

Verder geven de andere vragen uit de enquête een goede representatie van de levensomstandigheden en problematiek waar bewoners tegenaan lopen. Deze bron is bruikbaar voor het onderzoek omdat het een goede actuele representatie geeft van de problematiek onder de inwoners van Borgercompagnie. De enquête is daarnaast ook gebruikt om vragen mee op te stellen voor focusgroep gesprekken met de bewoners van Borgercompagnie.

Naast de enquêtes heeft het onderzoek gebruikgemaakt van focusgroepgesprekken. Een focusgroepinterview is een samengestelde gespreksgroep om meerdere mensen samen te brengen om te praten over een specifiek onderwerp.⁸ Het doel is om onderzoeksrelevante informatie van de geïnterviewden te verkrijgen, namelijk het beschrijven, voorspellen of

⁸ Anderson, G. (1990). Fundamentals of educational research. London: The Falmer Press.

verklaren van een of meerdere situaties in het dorp.⁹ In vergelijking met andere technieken van dataverzameling, zijn focusgroepgesprekken een rijke bron voor het uitgebreid verkennen van meningen en verhoudingen binnen het dorp.¹⁰ Daarom is in dit onderzoek gekozen voor een *focusgroepinterview*.

Focusgroepgesprekken verschillen van een-op-een-gesprekken doordat zij gebruikmaken van de interactie tussen deelnemers om een onderwerp dieper te verkennen. Het doel is om een representatieve groep te krijgen voor een populatie en met die groep dieper in te gaan op een onderwerp. Diversiteit binnen focusgroepen kan worden bereikt door een zorgvuldige selectie van deelnemers die een breed scala aan perspectieven en ervaringen kunnen bieden.¹¹ Deze aanpak is waardevol, omdat dit het mogelijk maakt om ideeën te ontdekken die niet naar voren kwamen in de enquête. Bovendien moedigt het groepsverband aan dat deelnemers elkaar kunnen aanvullen of juist een andere invalshoek kunnen geven.¹²

Methodologie

Omdat dit adviesrapport is opgesteld voor en met de bewoners van Borgercompagnie is het belangrijk dat het onderzoeksproces deze inbreng reflecteert. Om de verzamelde gegevens en informatie te verwerken is gekozen voor community-based research (CBR). Een onderzoeksbenadering waarbij leden van de gemeenschap actief worden betrokken gedurende het gehele onderzoeksproces, zodat lokale kennis, ervaringen en prioriteiten centraal staan in het onderzoek.

In plaats van de gemeenschap uitsluitend, vanuit een extern perspectief op te nemen, legt CBR de nadruk op samenwerking, wederzijds leren en het gezamenlijk creëren van kennis tussen onderzoekers en gemeenschap.¹³ Deze benadering is bijzonder waardevol in rurale contexten, waar sociale relaties, lokale geschiedenis en geleefde ervaringen een sterke invloed hebben op de behoeften en perspectieven van de gemeenschap.¹⁴ Door het onderzoeksproces te verankeren binnen de gemeenschap, streeft CBR naar resultaten te behalen die zowel

⁹ Cohen, L. & Manion, L. (2007). *Research methods in education*. (6th ed.). London: Routledge.

¹⁰ Rana Muhammad Dilshad and Muhammad Ijaz Latif, "Focus Group Interview as a Tool for Qualitative Research: An Analysis," *Pakistan Journal of Social Sciences* 33, no. 1 (2013): 191–198.

¹¹ University of Reading, *Methods Guides: How to Run a Focus Group*, PDF, University of Reading <https://sites.reading.ac.uk/wp-content/uploads/sites/42/2020/06/Focus-Groups-Guide-Final.pdf>

¹² University of Reading, *Methods Guides: How to Run a Focus Group*, PDF, University of Reading <https://sites.reading.ac.uk/wp-content/uploads/sites/42/2020/06/Focus-Groups-Guide-Final.pdf>

¹³ Spector, Anya Y. "Book and Media Review: Community-Based Participatory Research for Health: From Process to Outcomes." *Health Promotion Practice* 10, no. 3 (July 2009): 317–318.

¹⁴ Israel, Barbara A., Amy J. Schulz, Edith A. Parker, and Adam B. Becker. "Review of Community-Based Research: Assessing Partnership Approaches to Improve Public Health." *Annual Review of Public Health* 19 (1998): 173–202.

contextueel relevant als direct bruikbaar zijn voor de betrokkenen.

Van de verzamelingsfase tot het beantwoorden van de onderzoeksvraag heeft het onderzoek eerst de enquêtes verwerkt, dit omvatte zowel kwantitatieve als kwalitatieve informatie. Eerst zijn er grafieken gemaakt en patronen geanalyseerd, bijvoorbeeld hoeveel mensen een bepaald gevoel hadden bij het open karakter van het dorp. Deze bevindingen hebben we gebundeld om achtergrondkennis op te bouwen en een beter inzicht te krijgen. Daarnaast hebben we ons niet uitsluitend op de enquêteresultaten gebaseerd. In deze fase werden externe bronnen, zoals nieuwsartikelen, wetenschappelijke tijdschriften of eerdere dorpsvisies geraadpleegd. Het gebruik van meerdere bronnen versterkt niet alleen de breedte van de interpretatie, maar biedt ook een contextuele basis voor het begrijpen van Borgercompagnie.¹⁵

Op basis van deze gecombineerde resultaten is er gekeken naar onduidelijkheden of nieuwe vragen die opkwamen. Vanuit deze positie zijn de verschillende focusgroepen opgesteld, voor elke focusgroep en interview zijn kernvragen opgesteld. De werkgroep Dorpsvisie van de Dorpsvereniging heeft mensen benaderd die, naar haar mening, behulpzaam konden zijn om de lacunes in de verzamelde gegevens weg te nemen in het onderzoek.

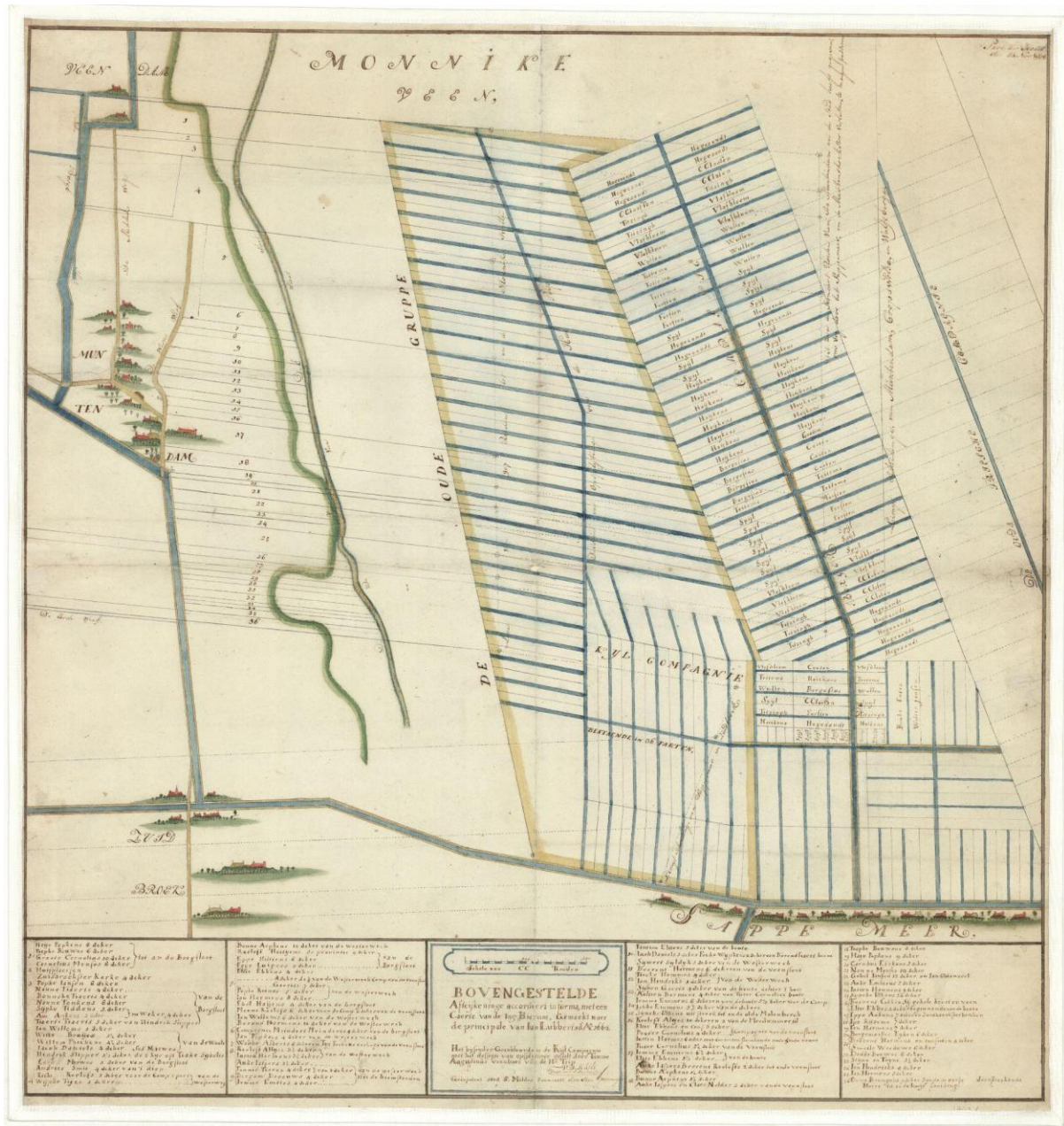
De tien focusgroepen zijn onderverdeeld in de volgende combinaties:

1. **Ondernemers:** ondernemers van kleinschalige lokale bedrijven in het dorp.
2. **B+ (ouderenvereniging):** de vereniging van ouderen (65+) die culturele activiteiten in het dorp organiseert.
3. **Landbouw:** Inwoners die boeren in Borgercompagnie.
4. **Geboren en Getogen:** Bewoners die in Borgercompagnie zijn geboren en opgegroeid.
5. **Nedmag:** Bewoners die overlast ervaren van Nedmag en zich actief inzetten tegen het bedrijf.
6. **Zuid:** Bewoners die in het zuidelijke gedeelte van Borgercompagnie wonen in de gemeente Veendam.
7. **Biovergister:** bewoners die overlast hebben ervaren van de biovergister.
8. **Noord:** Bewoners die in het noordelijke gedeelte van Borgercompagnie wonen in de gemeente Midden-Groningen.

¹⁵ Shokoohi, R., E. Bulder, T. van Alphen, F. den Hertog, and J. Hin. 2019. "Identifying the Effects of the Rural Demographic Changes in the Northern Netherlands: A Holistic Approach to Create a Healthier Environment." Abstract presented at the 21th International Conference on Population Geography and Allied Disciplines, London, United Kingdom.

- 9. **Nieuwe Bewoners:** Bewoners die recent naar Borgercompagnie zijn verhuisd en er korter dan één jaar wonen.
- 10. **Jongeren:** jongeren / studenten die in Borgercompagnie wonen.

Na het verwerken van enquêtes, theorie en focusgroepgesprekken is alle informatie gebundeld. Hieruit is dit rapport opgesteld, met het oog op alle meningen, verwachtingen en ideeën. Dit onderzoek verwacht op deze manier een volledig adviesrapport op te leveren dat recht doet aan iedereen in Borgercompagnie.

Aafbeelding 2 : Groninger Archieven, Bovengestelde aftelkeninge accordeert in forma, met een caerte van de ing. Bierum. Gemaakt naar de principale van Ian Lubberts d'A° 1662. Het bijzonder gekoekleurde is de Kijl Compagnie met het desseijn van opsplijtinge gestelt door Tamme Augustinus veenbaes van de hr Trip

Verantwoording

Voordat we onze resultaten en de bevindingen in dit rapport kunnen bekijken, is het belangrijk om stil te staan bij onze eigen positie, belangen en vooroordelen. Dit project is voornamelijk gebaseerd op participatief en kwalitatief onderzoek, waarbij veel nadruk ligt op verantwoordingsplicht jegens de betrokken gemeenschap. In dit hoofdstuk willen we die verantwoordingsplicht benadrukken. Onze primaire verantwoordelijkheid ligt bij de inwoners van Borgercompagnie, wier ervaringen, verhalen en perspectieven de kern van dit onderzoek vormen. We erkennen dat ons werk niet neutraal is: het beïnvloedt actief hoe stemmen worden gehoord, geïnterpreteerd en omgezet in actie door belanghebbenden.

Als onderzoekers bevinden we ons in een complexe positie tussen meerdere belanghebbenden. We zijn geen inwoners van Borgercompagnie, we zijn geen besluitvormers en we maken geen deel uit van de Dorpsvereniging. In plaats daarvan fungeren we als tussenpersoon tussen de dorpsgemeenschap, de Dorpsvereniging en lokale overheden. Deze bemiddelende rol brengt risico's met zich mee, we kunnen bijvoorbeeld onbedoeld bepaalde verhalen boven andere stellen, met name die van meer zichtbare, mondige of goed georganiseerde inwoners. Om dit risico te beperken, hebben we ons gericht op het actief zoeken naar een breed scala aan perspectieven, waaronder die van jongere inwoners, oudere inwoners of mensen die nog niet goed in de gemeenschap zijn geïntegreerd. Stemmen die we misten, mensen over wie veel werd gezegd, maar die niet vertegenwoordigd waren in de beschikbare gegevens.

Een ander belangrijk risico in dit project is het creëren van onrealistische verwachtingen. Hoewel ons onderzoek rechtstreeks bijdraagt aan de nieuwe Dorpsvisie Borgercompagnie 2026, hangt de uitvoering uiteindelijk af van bewoners, gemeenten en externe factoren waar wij geen invloed op hebben. Daarom communiceren we duidelijk over de reikwijdte en beperkingen van onze rol en presenteren we onze resultaten als advies en niet als voorschrift.

Vooringenomenheid is een andere belangrijke overweging. Onze academische achtergrond, academische perspectieven en theoretische kaders kunnen van invloed zijn op hoe we de dynamiek van de gemeenschap, bestuursstructuren en begrippen als 'leefbaarheid' of 'toekomstbestendigheid' interpreteren.

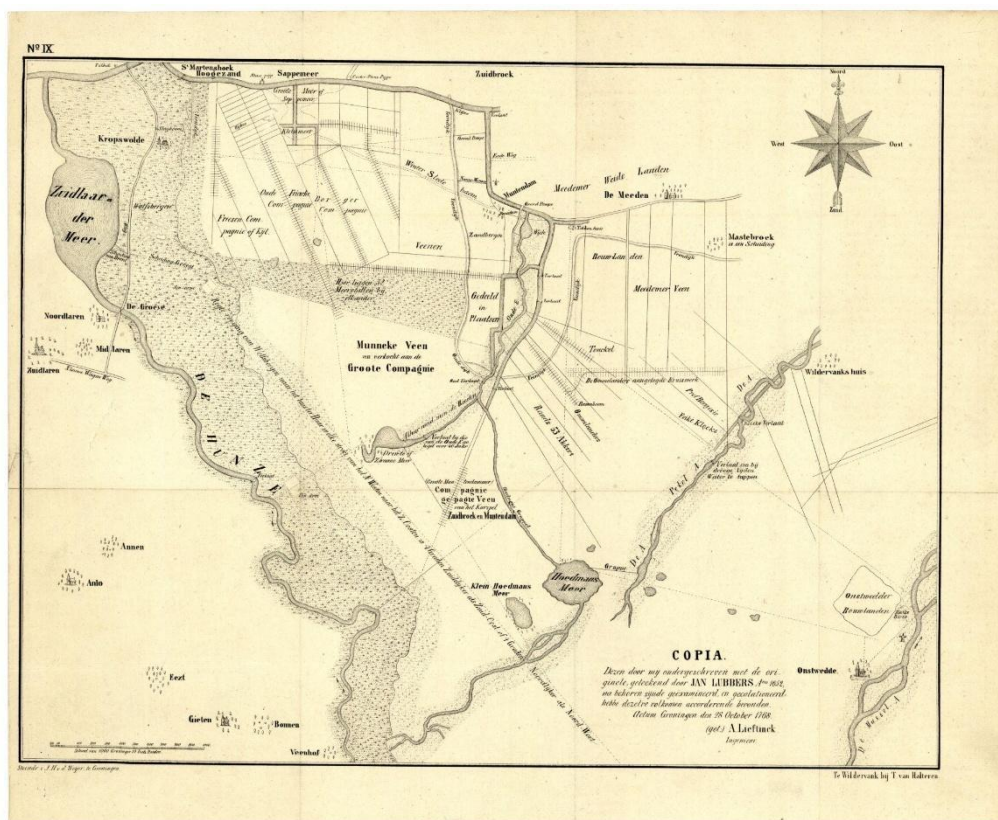
Er zijn ook ethische overwegingen met betrekking tot privacy en presentatie. Door de persoonlijke verhalen die tijdens focusgroepgesprekken en informele gesprekken worden gedeeld, leren we Borgercompagnie beter kennen, maar moeten we ook extra voorzichtig zijn

met wat ons is toevertrouwd. Anonimisering is noodzakelijk, informatie mag nooit zonder toestemming worden gebruikt of gedeeld en onderzoekers en deelnemers moeten ten allen tijde op de hoogte zijn van de intentie. Bijvoorbeeld de organisatie en met name tijdens onze focusgroep-gesprekken, waar dominante stemmen andere stemmen kunnen overschaduwen. Om dit zo correct mogelijk te doen zijn wij voor het afnemen van de focusgroepgesprekken naar de ethische toetsingscommissie van de Rijksuniversiteit Groningen gegaan. Door die commissie is ons werk beoordeeld en goedgekeurd.

Uiteindelijk betekent verantwoordelijkheid in dit project open, transparant en responsief blijven en de veiligheid van de verschillende perspectieven van inwoners waarborgen. Door onze positionering te erkennen, risico's proactief aan te pakken en voortdurend in gesprek te blijven met de gemeenschap. Op deze manier willen we op verantwoorde wijze bijdragen aan een inclusieve visie voor Borgercompagnie.

Geschiedenis Borgercompagnie

Borgercompagnie werd gesticht in 1647 en maakt deel uit van de veenkoloniën. Dit is niet alleen bepalend geweest voor de huidige vorm van het dorp, maar ook voor de agrarische sector. Het dorp is ontstaan toen een groep van negen Burgers uit de stad Groningen trokken met een contract voor de vervening van een stuk grond in het Bourtangermoeras.¹⁶ Aan deze negen Burgers heeft het dorp ook zijn naam te danken, namelijk een compagnie van burgers (Borgers). Sinds het begin van het ontstaan van het dorp bevond het zich in vier gemeentes: Sappemeer, Muntendam, Veendam en Wildervank. Na gemeentelijke samenvoegingen in de 20e eeuw werden dit drie gemeenten: Hoogezand-Sappemeer, Menterwolde en Veendam.¹⁷ Sinds 2018 bevindt Borgercompagnie zich nog slechts in twee gemeentes: Midden-Groningen en Veendam.¹⁸

Afbeelding 3 : Beeldbank Groningen, Kaart van de venen van Borgercompagnie en de Kijl, de zogeheten Oude Veenkoloniën en omstreken (Jan Lubbers), Groninger Archieven, 1852

¹⁶ “Geschiedenis,” Bewoningsgeschiedenis van Borgercompagnie, bezocht op 21 januari 2026, <https://www.borgercompagnie.eu/geschiedenis.php>.

¹⁷ Bewoningsgeschiedenis van Borgercompagnie, “Geschiedenis.”

¹⁸ “Borgercompagnie,” Historisch Archief Midden-Groningen, bezocht op 21 januari 2026, <https://historischarchief.midden-groningen.nl/ontdekkende/op-de-kaart/gemeente-menterwolde/borgercompagnie>.

Zoals eerder genoemd, is Borgercompagnie in 1647 ontstaan toen een groep burgers een contract kreeg voor vervening van het stuk grond. Toen de burgers aankwamen groeven ze het veendiep en bouwden ze grote Oldambster boerderijen langs dit kanaal. Aan beide kanten van het kanaal werden boerderijen en huizen gebouwd. Hierdoor is de karakteristieke vorm van het dorp als één lang lint ontstaan, wat tot op heden nog steeds het geval is.¹⁹ Ook werden er wijken gegraven, wat korte sloten zijn, die verbonden stonden op het kanaal. Deze moest de huurder van de pacht aanleggen en onderhouden.²⁰

Afbeelding 4 : Fotocollectie Nederlandse Heidemaatschappij, Horizontale bronbemaling hoofdaardgastransportleiding (Wüllschleger, [...] / Heidemij), Nationaal Archief, CC0, 1967-07

¹⁹ Historisch Archief Midden-Groningen, “Borgercompagnie.”

²⁰ Henri Smisaert, “De Groninger Veenkoloniën,” *Onze Eeuw*. jaargang 7 (1907): 239, geraadpleegd via DBNL (KB, nationale bibliotheek), https://www.dbnl.org/tekst/_onz001190701_01/_onz001190701_01_0047.php.

Via het Diep vervoerden schepen het afgegraven turf naar Groningen en andere delen van het land, waar veel vraag was naar turf. Turf was dan ook één van de belangrijkste brandstoffen voor de verwarming van huizen en industriële activiteiten.²¹ In de 18e eeuw begon de Veenkoloniale scheepvaart. Wat in de 18e eeuw nog voornamelijk kustvaart was naar nabije landen, breidde zich in de 19e eeuw uit tot Scandinavië, Rusland en het Middellandse Zeegebied.²² Borgercompagnie maakte destijds dus een deel uit van een groot netwerk van (internationale) turfhandel.

Na het afgraven ontstond er een heel ander landschap. Het moerasgebied maakte plaats voor kaarsrechte kanalen met uitgemeten percelen. Er ontstond dan ook al snel een agrarische sector, die zich eerst richtte op veeleelt. Echter, werd de akkerbouw al snel de dominante vorm van agrarische ontwikkeling. De meest verbouwde gewassen in het gebied waren, en zijn nog steeds: suikerbieten, zetmeelaardappelen, graan en uien.²³ Ook industrie volgde in de veenkoloniën, zo kwamen aardappelmeelfabrieken, suikerfabrieken en strokartonfabrieken en later richtten landbouwers zelf coöperaties op voor het verwerken van hun producten.²⁴

Na achterstallig onderhoud van het Borgercompagniesterdiep werd in 1880 een speciaal Kanaalwaterschap opgericht voor Borger- en Tripscompagnie, een ander bijgelegen lintdorp met dezelfde veenkoloniale geschiedenis als Borgercompagnie. Dit Kanaalwaterschap moest voor het onderhoud van sluizen, bruggen en kanaalpanden zorgen, waardoor het Borgercompagniesterdiep ook weer begaanbaar zou worden. In de jaren 70 van de 20ste eeuw werd het middengedeelte van het Diep gedempt, waarna er in de jaren 90 van dezelfde eeuw een weg werd aangelegd op dezelfde plaats.²⁵

Het veenkoloniaal verleden is nog steeds duidelijk terug te zien in het dorp. Door het bouwen langs het kanaal heeft het dorp de vorm van één lang lint. Hierdoor heeft het dorp een open karakter, wat de inwoners waarderen, maar dit zorgt er wel voor dat het creëren van een sociaal kernpunt moeilijker is. Ook het agrarisch karakter van het dorp komt voort uit het veenkoloniaal verleden, waar moerasgebied werd veranderd in vruchtbare landbouwgrond. Tot op vandaag maken boeren nog steeds een belangrijk deel uit van de bedrijvigheid in de regio.

²¹ “Borgercompagnie,” Remijer, bezocht op 21 januari 2026, <https://www.remijer.nl/ansichtkaarten/veendam/Borgercompagnie>.

²² “Oude veenkoloniën,” Landschappen van Noord-Nederland, bezocht op 21 januari 2026, http://landschapsgeschiedenis.nl/deelgebieden/21-Oude_Veenkolonien.html.

²³ “Veenkoloniën,” Provincie Groningen, bezocht op 21 januari 2026, <https://www.provinciegroningen.nl/actueel/dossiers/toekomst-landelijk-gebied/deelgebieden-landelijk-gebied/veenkolonien/>.

²⁴ Smissaert, “De Groninger Veenkoloniën,” 235-236.

²⁵ Historisch Archief Midden-Groningen, “Borgercompagnie.”

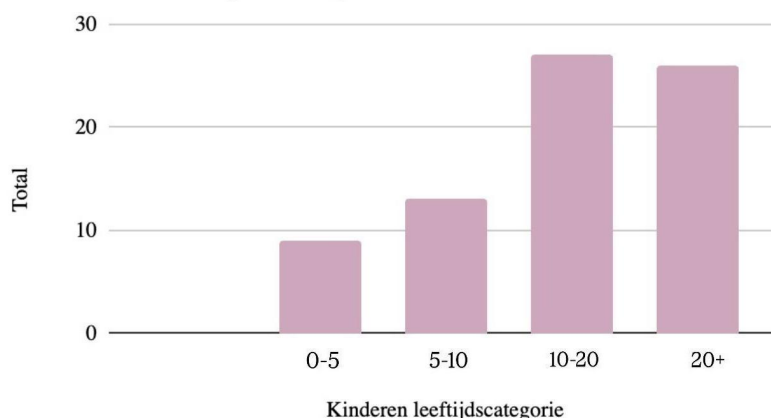
Bewonersgegevens

In dit hoofdstuk gaan we het hebben over de gegevens van de bewoners die voortkwamen uit de enquête. In totaal is de enquête geleverd bij 235 adressen en kwamen er 195 ingevulde enquêtes terug, dat is dus 88,78%, een heel sterk responspercentage.²⁶ Het laat zien dat de bewoners van Borgercompagnie erg betrokken zijn bij de toekomst van het dorp. Ook is dit te wijten aan de persoonlijke benadering van de Dorpsvereniging die van huis tot huis zijn gegaan om de enquêtes af te geven en op te halen.

Hiervan is 53,4% vrouw en 46,6% man. De grootste leeftijdsgroepen waren 65 jaar en ouder, gevolgd door 55-65 jaar, 35-45 jaar en de kleinste groep viel binnen de leeftijdsgroep 25-35 jaar.

Kinderen leeftijdscategorie

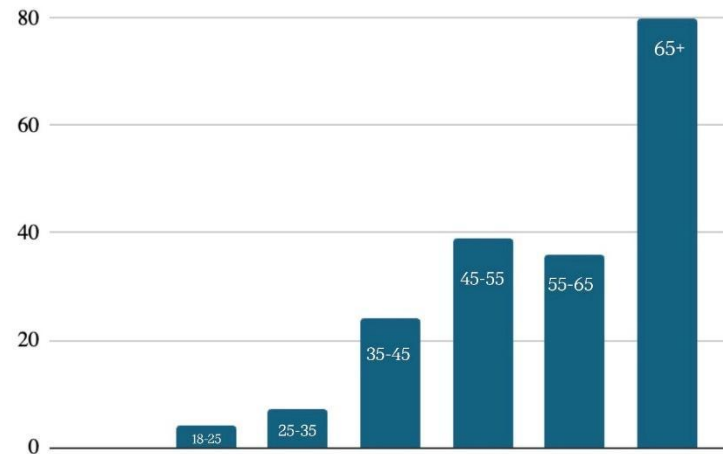
Aafbeelding 5 : 1992 Leeftijdverhoudingen in BC

De meeste respondenten gaven aan alleen te wonen of in een tweepersoonshuishouden, gevolgd door huishoudens bestaande uit 3-5 gezinsleden. Van de huishoudens met kinderen had de meerderheid kinderen van 10-20 jaar, gevolgd door kinderen ouder dan 20 jaar en vervolgens kinderen van 5-10 jaar. Slechts een klein aantal respondenten gaf aan kinderen van 0-5 jaar oud te hebben. De meerderheid van de respondenten woont al meer dan vijf jaar in Borgercompagnie. Daarnaast is 12,2% geboren en getogen in het gebied, terwijl 11,6% in de afgelopen vijf jaar naar Borgercompagnie is verhuisd.

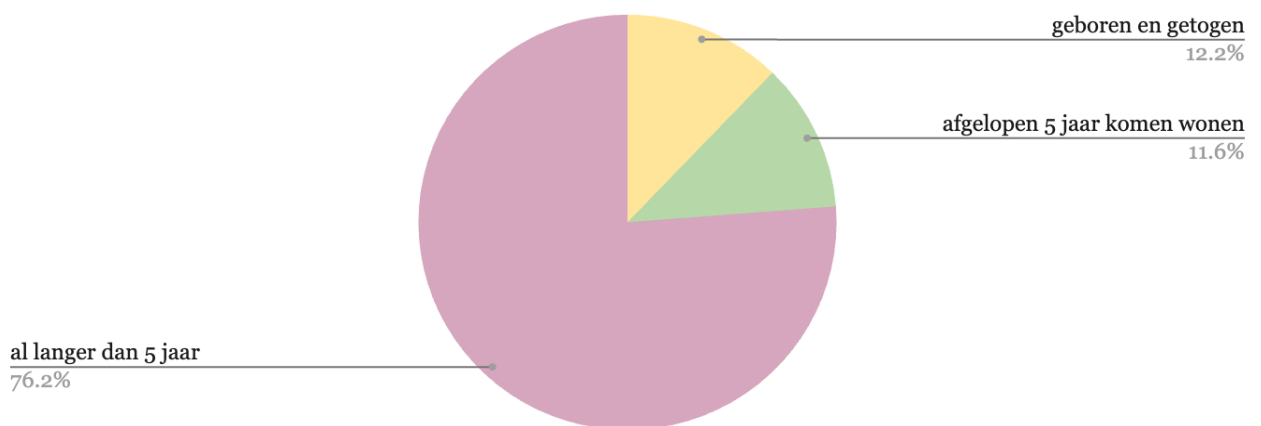
In vergelijking met de gegevens van de dorpsvisie van Borgercompagnie uit 1992, is het verschil aanzienlijk. Voorheen waren er in totaal 473 gezinsleden, met gemiddeld 3 inwoners per adres. De gemiddelde verblijfsduur in Borgercompagnie is 19 jaar en de

²⁶ Aamir Omair, "Sample Size Estimation and Sampling Techniques for Selecting a Representative Sample," *Journal of Health Specialties* 2, no. 4 (2025): 142–147.

leeftijdsverhouding van de inwoners wijkt sterk af van onze laatste enquête: bijna alle kinderen tussen 0 en 4 jaar zijn in Borgercompagnie geboren en de meerderheid van de inwoners is tussen 10 en 20 jaar oud.²⁷

Hoe lang woont in Borgercompagnie

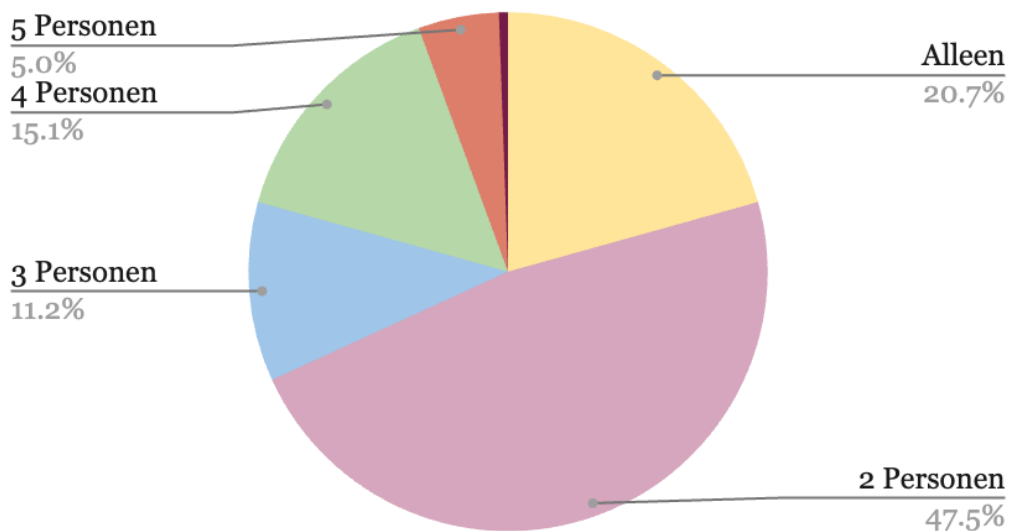
Uit de huidige gegevens blijkt dat mensen die in 1992 zijn geboren of toen nog kinderen waren, nu ongeveer 35-45 jaar oud zijn (12,6%), wat overeenkomt met de vraag over de verblijfsduur, waarbij de groep geboren en getogen ook ongeveer 12,2% bedraagt. Daarentegen laat het huidige onderzoek een duidelijke verschuiving zien naar kleinere huishoudens, aangezien de meeste respondenten nu alleen of in een tweepersoonshuishouden wonen. Dit duidt op een langetermijntrend van verkleining van de huishoudens, waarschijnlijk onder invloed van de vergrijzing van de inwoners en het kleinere aantal gezinnen met jonge kinderen. Bovendien is het aantal kinderen in huishoudens afgenomen. Hoewel er nog steeds huishoudens met kinderen zijn, hebben de meeste nu kinderen van 10-20 jaar of ouder, en

²⁷ 1992 Borgercompagnie Dorpsvisie

hebben maar heel weinig huishoudens. Dit patroon komt overeen met de goed gedocumenteerde langetermijntrends van een afname van de gezinsgrootte in Europa²⁸, die wordt veroorzaakt door de vergrijzing van de bevolking, dalende vruchtbaarheidscijfers en een afname van het aantal gezinnen met jonge kinderen. Bovendien is het aantal kinderen in gezinnen afgenomen. Deze veranderingen worden vaak waargenomen in landelijke en semi-landelijke gebieden, waar jongere gezinnen minder geneigd zijn om te blijven wonen vanwege beperkte huisvestingsmogelijkheden, werkgelegenheid of voorzieningen.²⁹ Kinderen van 0-5 jaar. In vergelijking met 1992, toen jonge kinderen een aanzienlijk deel van de bevolking uitmaakten, wijst dit op lagere geboortecijfers en een afname van de immigratie van jonge gezinnen. Er is dus sprake van vergrijzing en zal het aantrekkelijker gemaakt moeten worden om jonge gezinnen aan te trekken.

De Dorpsvisies uit 2005 en 2015 bevatten geen specifieke demografische gegevens, hierdoor kunnen we alleen een vergelijking maken met de bestaande informatie uit 1992.

Personen wonen er in huishouden

²⁸ European Commission Report on the Impact of Demographic Change, 2019

²⁹ European Commission Report on the Impact of Demographic Change, 2019

Thema 1: Wonen

Borgercompagnie is een van oorsprong veenkoloniaal lintdorp met een open karakter. Over de late 20e eeuw en begin 21e eeuw zijn er steeds minder mensen boer, maar hebben de bewoners een andere baan buiten het dorp.³⁰ Het dorp heeft grote vrijstaande huizen met veel open erven die bewaard zijn gebleven uit de veenkoloniale tijd. Deze kenmerkende stijl is te vinden door het hele dorp heen, daarbij bevindt zich in het dorp nauwelijks moderne nieuwbouw. Vanwege de oude staat van de huizen zijn bewoners veel bezig of bezig geweest met het renoveren, verduurzamen of herinrichten.

In eerdere dorpsvisies is het onderwerp wonen ook stevig aan bod gekomen. Het dorp heeft echter nu wel met een andere demografische situatie te maken dan in 1992, 2005 en 2012. In de dorpsvisie van 1992 werd de nadruk gelegd op de toekomst en of mensen na hun pensioen nog in Borgercompagnie willen wonen. Daaruit bleek dat 83% van de bewoners dat wel zag zitten, een grote factor hierin was de rust die het dorp bracht.³¹ In 1992 werd ook geconstateerd dat 7% van de bevolking ouder was dan 65 jaar, nu is dat 42,1%.³² In 2005, dertien jaar later, is de blik op bebouwing verschoven naar toekomstige zorg voor ouderen.³³ Destijds werd er gepleit om kavels in Borgercompagnie-Noord tot hofjes te bouwen in de stijl van het open- en boerendorp.³⁴ Om dit te realiseren werd er gepleit dat de mogelijkheid er zou zijn voor functie verliezende boerderijen om omgebouwd te worden naar ouderenwoningen.³⁵ Ook zouden er enkele huizen bijgebouwd moeten worden voor starters zodat het dorp levend blijft.³⁶ De dorpsvisie van 2012 heeft weinig diepgaande informatie over het thema wonen, behalve dat het wil uitbreiden in de hoeveelheid. Het maakt geen onderscheid tussen het type woning dat gebouwd moest worden, ombouwen van bestaande woningen of compleet nieuwe huizen bouwen kwam beide aan bod. Wel was de boodschap over de stijl van de woning duidelijk: het moet in dezelfde stijl als de andere huizen in het dorp.

³⁰ Bron cijfers Midden Groningen

³¹ Dorpsvisie 92

³² Dorpsvisie 92

³³ Dorpsvisie 05

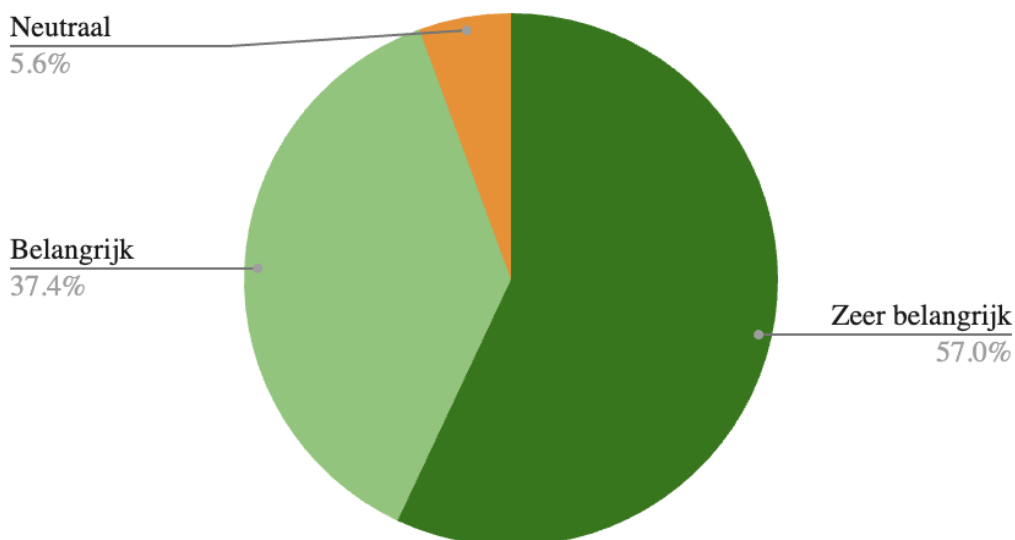
³⁴ Dorpsvisie 05

³⁵ Dorpsvisie 05

³⁶ Dorpsvisie 05

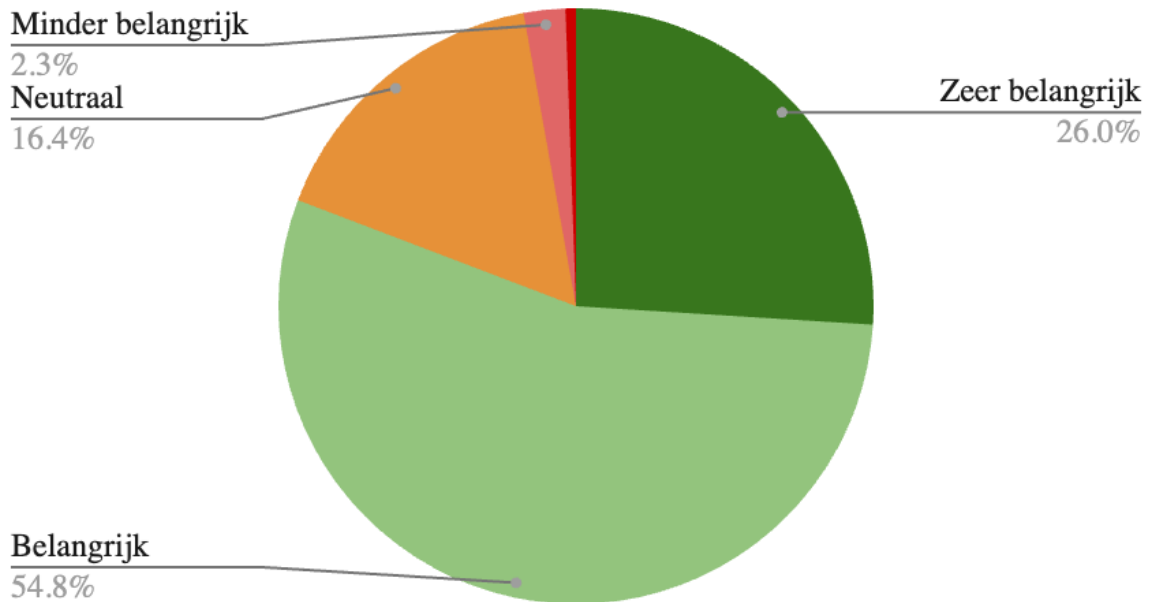
De rode draad door de vorige dorpsvisies van de afgelopen 34 jaar was dat alles wat eventueel bijgebouwd zou worden in de stijl moest zijn van het dorp. Uit cijfers van de enquête blijkt dat die rode draad doorgetrokken wordt. 94,9% zegt tevreden te zijn met de woonomgeving, waarvan 33,7% zelfs zeer tevreden reageert op de vraag: “*Hoe tevreden bent u met de huidige woonomgeving in het dorp?*”. Dit onderwerp is verder onderzocht met de volgende twee vragen; “*Hoe waardeert u de groene omgeving van het dorp?*” en “*Hoe waardeert u het agrarisch karakter van het dorp?*”. De groene omgeving wordt door 57% zeer belangrijk gevonden, door 37,4% belangrijk gevonden en door 5,6% neutraal gevonden. Dit betekent dat 94,4% waarde hecht aan de groene omgeving en het ziet als een voordeel van wonen in Borgercompagnie.

Waardering groene omgeving

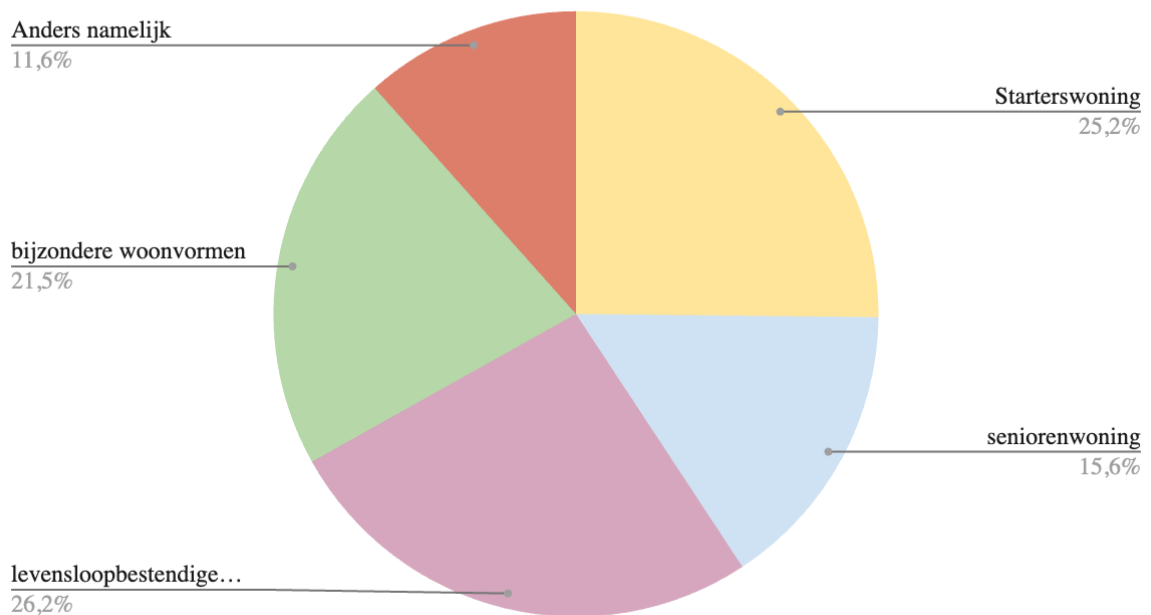

Het agrarisch karakter is enigszins minder populair dan het groen, maar wordt alsnog door 80,8% belangrijk gevonden. 2,9% is ontevreden over het agrarische karakter. Het agrarische karakter en de groene omgeving worden als belangrijkste onderdelen van wonen in Borgercompagnie gevonden. Deze moeten volgens inwoners dan ook gewaarborgd blijven.

Waardering agrarische karakter

Wensen voor woonvormen

Zoals aangetoond in de bewonersgegevens is de bevolking van Borgercompagnie demografisch veranderd ten opzichte van eerdere dorpsvisies. Daarom is de vraag naar seniorenwoningen gegroeid. Uit de enquête blijkt dat de bevolking erg verdeeld is over het type woning dat gerealiseerd moet worden. De uitkomsten van de focusgroepgesprekken nuanceren de cijfers van de enquête. Daaruit komen drie thema's voort over wat er gerealiseerd moet worden: de stijl van de nieuw gebouwde huizen, de zorgen of kinderen later wel een huis krijgen en de eenzaamheid als men het dorp verlaat als gepensioneerde.

Ten eerste, de stijl van de nieuwe huizen, in bijna alle gesprekken kwam naar voren dat alle huizen en woningen die gebouwd worden in de stijl zouden moeten zijn van de rest van het dorp. Namelijk in de stijl van authentieke boerderijen en arbeiderswoningen. Er is een sterke afkeer richting rijtjeshuizen of hoogbouw. Ook werd vermeld dat er nog veel bouwkavels onbebouwd zijn in het dorp. Er was vanuit enkele van de geïnterviewden moeite gedaan om een vergunning te krijgen van de gemeenten om hier huizen te bouwen, maar die was uiteindelijk niet verkregen.

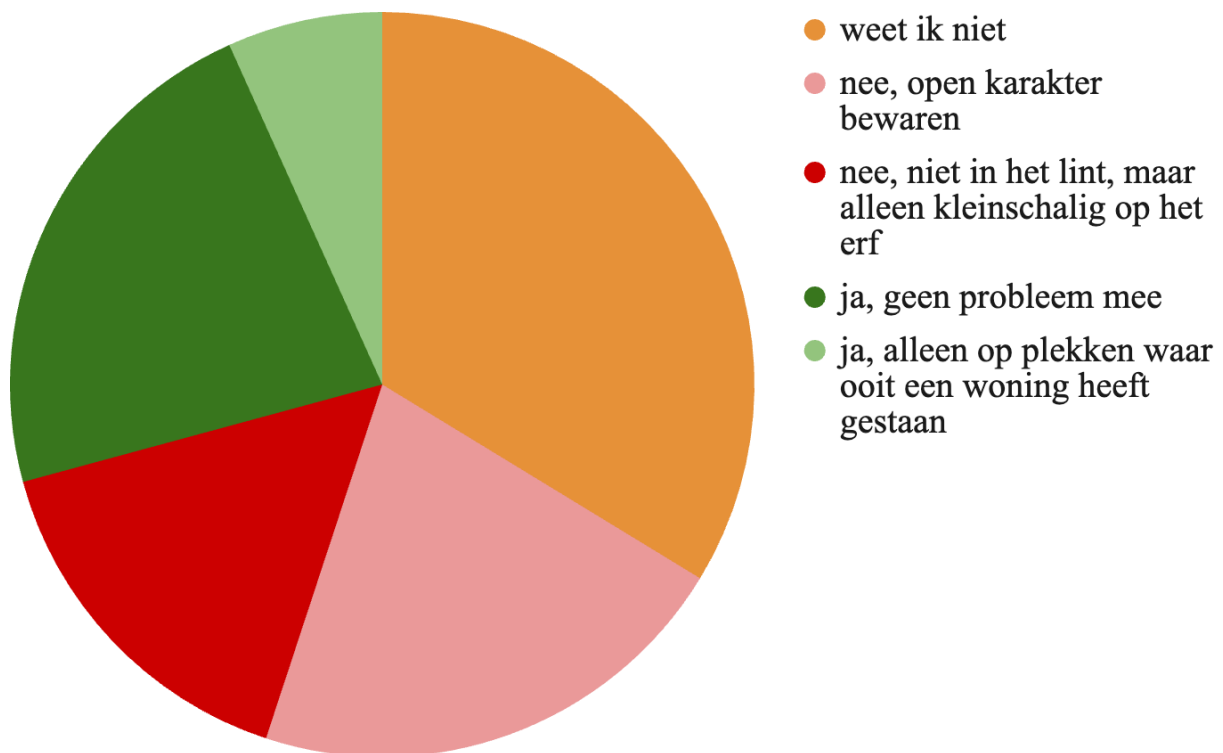
Het tweede probleem is de zorg van ouders over of hun kinderen nog later wel een huis kunnen vinden in het dorp. Mede door landelijke politiek, stijgende huizenprijzen en het kleine aanbod van koopwoningen lopen de zorgen voor ouders in het dorp op. Sommige bewoners geven aan bij de gemeente Veendam te hebben geprobeerd toestemming te krijgen om hun woningen/schuur/boerderij om te bouwen naar meerdere appartementen. Volgens de enquête vindt 25,2% dat er starterswoningen gebouwd moeten worden. Zowel gemeente Veendam als Midden-Groningen verstrekte echter niet meer huisnummers om dergelijke projecten mogelijk te maken.

Het derde probleem uit de gesprekken gaat vooral over senioren die in het dorp wonen. Zij zijn gehecht aan Borgercompagnie en hun sociale netwerk. Sommige ouderen wonen in relatief grote woningen en ervaren een afnemende mobiliteit, waardoor dagelijkse taken zoals het betreden de zolder op, stofzuigen of tuinonderhoud lastiger worden. De woningnood wordt door sommigen als extra reden gegeven om doorschuiven of ombouwen van woningen te realiseren. In de enquête vindt 26,2% dat er levensloopbestendige woningen gebouwd moeten worden. 21,5% vindt dat er bijzondere woningen gebouwd moeten worden, dat zijn woningen geschikt voor mantelzorg of meergezinswoningen. De belangrijkste reden dat de ouderen in hun grote huizen blijven wonen zijn: de vriendschappen, familie, rust. Daarnaast zijn sommigen bang dat, wanneer ze verhuizen, ze geconfronteerd zullen worden met eenzaamheid en het verdwijnen van hun sociale banden. Een terugkerend thema in de gesprekken is de wens voor hofjes in de stijl van het dorp. Volgens de enquête vindt 15,6% dat er meer

seniorenwoningen moeten worden bijgebouwd. Op deze manier kunnen ouderen ruimte geven aan nieuwe bewoners of bewoners die willen verhuizen binnen Borgercompagnie. Hierdoor zou Borgercompagnie meer jonge mensen kunnen aantrekken en ervoor zorgen dat ouderen in contact blijven met het dorp.

Een belangrijke resterende vraag is over waar er gebouwd moet worden op de lege plekken in het lint. De enquête is verdeeld over deze vraag in drieën. 29,2% vindt het niet erg dat er bijgebouwd wordt in het lint. Hiervan vindt een klein gedeelte dat er alleen bijgebouwd mag worden op de plekken waar ooit een woning heeft gestaan. 37% wil niet dat er gebouwd wordt in het lint. Zo zou het lint haar open karakter anders verliezen. hiervan vindt wel de minderheid dat het mogelijk moet zijn om bij te bouwen op het eigen erf voor mantelzorg of familie. De overige 33,7% weet het niet, of heeft er geen mening over. Wel blijkt uit een andere vraag uit de enquête dat 39,9% van de bewoners in Borgercompagnie willen blijven wonen. 8,2% wil het dorp verlaten in de toekomst en 58,9% weet nog niet of ze hier willen blijven wonen als ze ouder worden.

Mag er gebouwd worden op lege plekken in het lint?

Uit de gesprekken kwamen twee nieuwe perspectieven voor, die van de nieuwkomers en de jongeren. Voor de nieuwkomers was de grootste aantrekkingskracht van Borgercompagnie de rust en het type huis, namelijk de boerenstijl. De jongeren kaartten aan dat het problematisch is dat er weinig huizen meer bijgebouwd worden, dit belemmert hun toekomstperspectief.

Concluderend, op het gebied van wonen zijn de inwoners van Borgercompagnie veruit tevreden over de huidige situatie. Er heerst echter wel onzekerheid over de toekomst en de rol van ouderen. Hiervoor is bijbouwen wel een oplossing, maar eentje die niet altijd door iedereen gewild is. Mocht er bijgebouwd worden, is een harde eis dat het in de stijl van het dorp moet. Bewoners zijn wel meer bereid om in hun huizen of op hun erf meerdere huisnummers te bouwen in de vorm van appartementen, zodat er ruimte is voor mantelzorg of combinatiewoningen. De populatie in het dorp is vergrijsd, dus moet er een groter draagvlak komen voor ouderen en ook seniorenwoningen. Een ouderenhofje in de stijl van het dorp zal een goede oplossing zijn, in acht nemend wat de rest van het dorp wil en wat de ouderen willen.

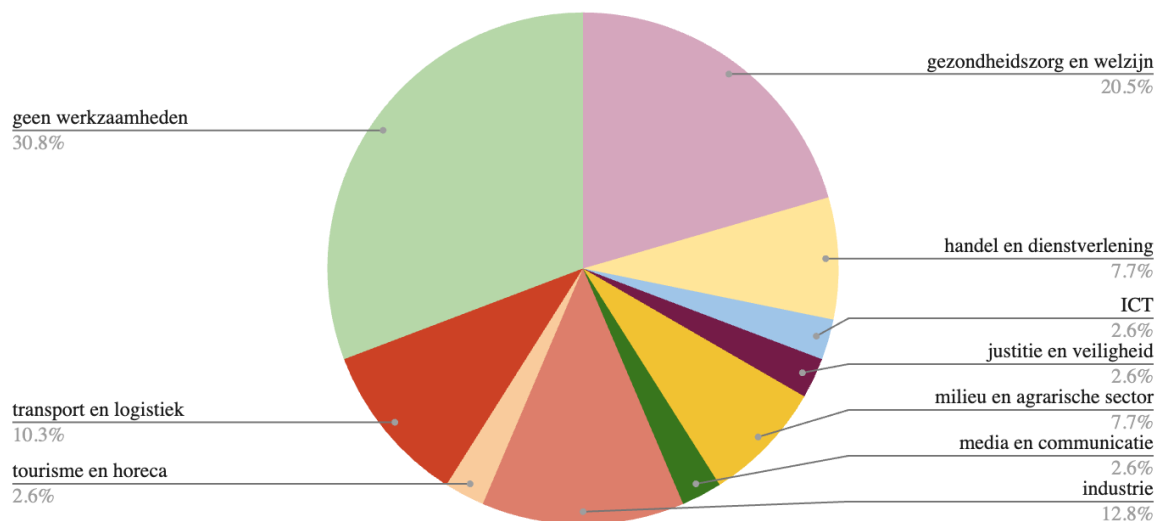

Aafbeelding 6 : Beeldbank Groningen, Ansichtkaart - Gezicht op Borgercompagnie, Fotografische reproductie van prentbriefkaart, Groninger Archieven, 1915

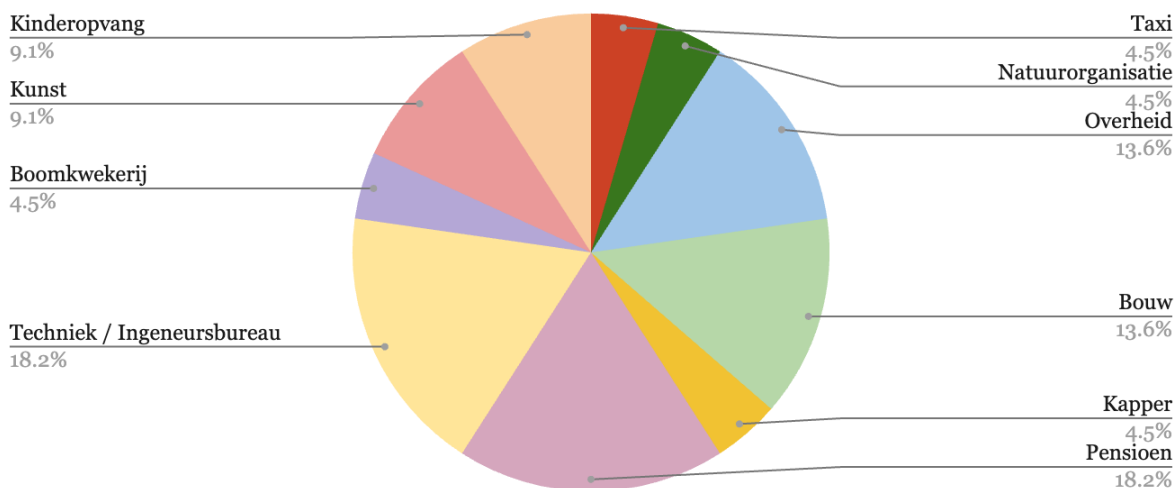
Thema 2: Werk en bedrijfsactiviteiten

De bedrijvigheid en bedrijfsactiviteiten in Borgercompagnie worden grotendeels bepaald door het demografisch en sociaal klimaat. Uit de gegevens blijkt dat 42,1% van de inwoners 65 jaar of ouder is, waaruit we kunnen opmaken dat de meesten zijn gepensioneerd. Uit de grafiek blijkt dat de meerderheid van de betaalde werknemers werkzaam is in de gezondheidszorg en welzijnssector, de industrie en transportlogistiek. Een kleiner deel is actief in handel en dienstverlening, milieu en agrarische sector, toerisme of horeca. Daarnaast zijn er ook enkele vrijwilligers, van wie de meesten werkzaam zijn in de gezondheidszorg en welzijnssector, handel en dienstverlening, kunst, kinderopvang en andere sectoren.

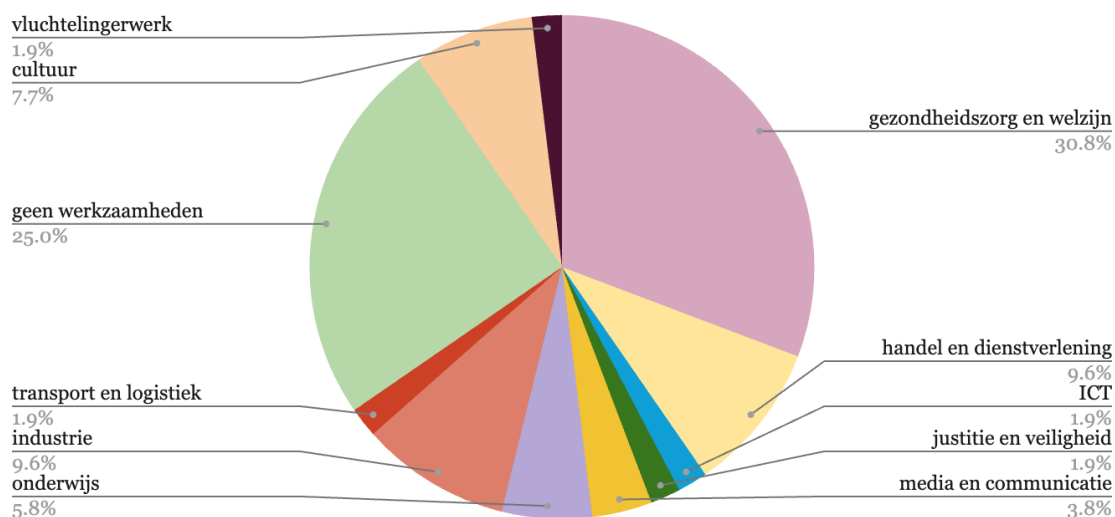
Bedrijfssector(en) bent werkzaam (Betaald werk, meerdere mogelijk)

Anders werk

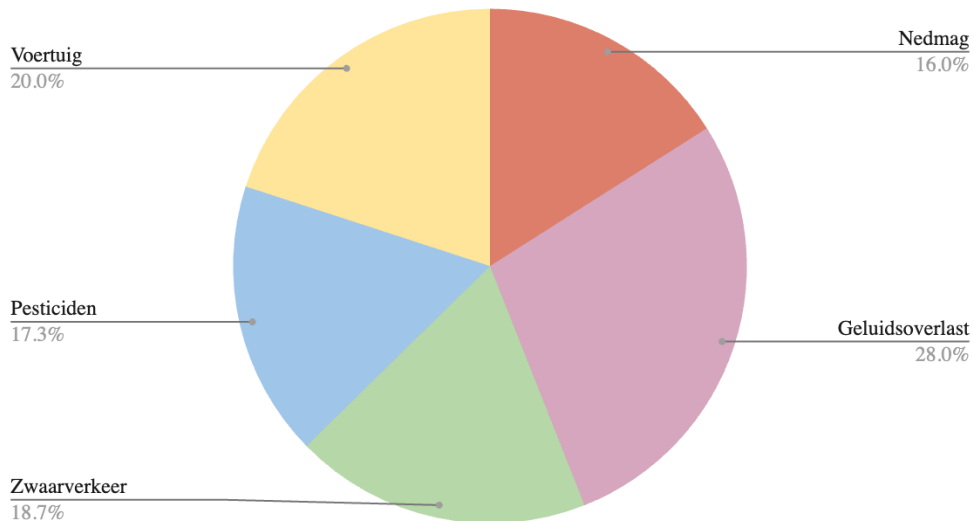

Bedrijfssector(en) bent werkzaam (Vrijwilligerswerk, meerdere mogelijk)

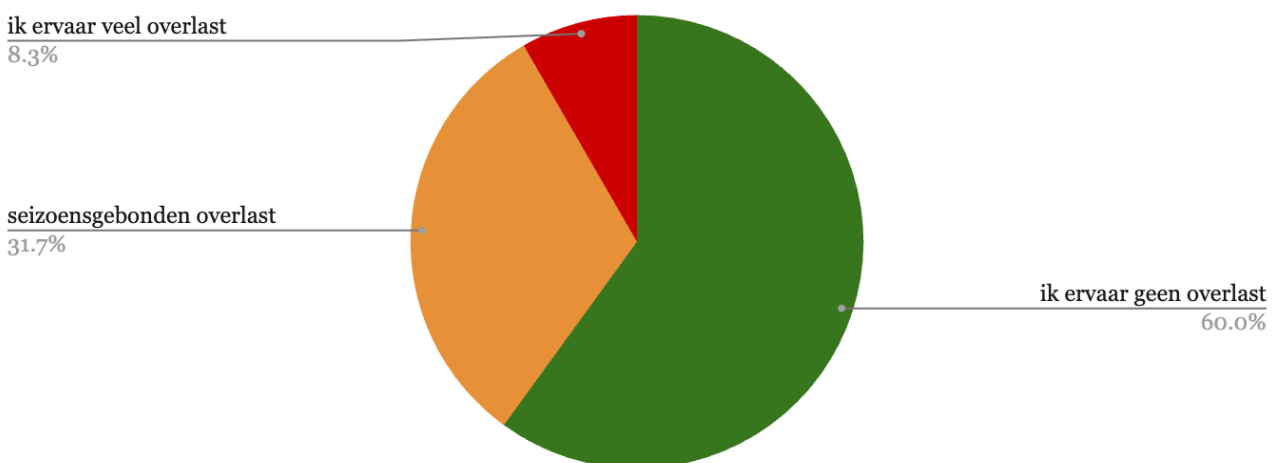
De meeste mensen in loondienst werken in de buurt of op minder dan 30 km afstand van het dorp. Van de respondenten zegt 60% dat de aanwezigheid van lokale bedrijfsactiviteiten hen niet stoort. 31,7% ervaart seizoensgebonden overlast en 8,3% ervaart veel overlast. Hier verwijzen zij vooral naar industriële of agrarische activiteiten zoals geluidsoverlast, zwaar verkeer, stank van de biovergister, Nedmag of pesticiden. De inwoners zijn het eens dat er in de toekomst geen uitbreiding moet komen van de grote industriële bedrijven.

Wat voor bedrijfsoverlast overlast ervaart u?

Ondernemerschap in Borgercompagnie is overwegend kleinschalig en vaak nauw verbonden met activiteiten aan huis. De meeste inwoners geven aan dat ze niet van plan zijn een bedrijf te starten, terwijl slechts een klein deel momenteel een bedrijf heeft. Uit de gesprekken komt voort dat de bewoners die een bedrijf hebben, vaak een bed and breakfast hebben. Complexe regelgeving en vergunningsprocessen ontmoedigen nieuwe initiatieven, wat een uitdaging is, waar kleinschalige ondernemers vaak mee te maken hebben. De bedrijfsactiviteiten zijn daarom grotendeels gericht op zelfstandig ondernemerschap of familiebedrijven.

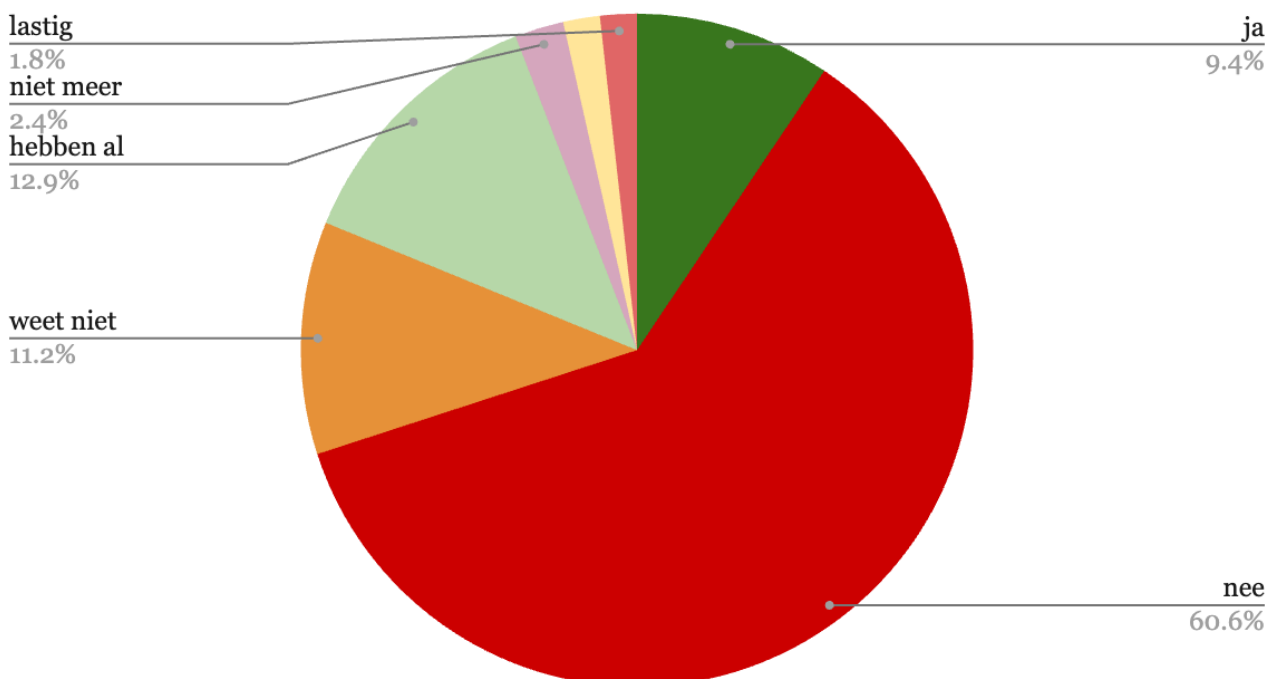
Hoe beïnvloeden de diverse bedrijfsactiviteiten in het dorp uw woonbeleving?

Uit de bevindingen van de focusgroep jongeren blijkt dat de werkgelegenheid voor jongere inwoners grotendeels buiten Borgercompagnie ligt. De meeste jongeren studeren of werken in nabijgelegen steden zoals Veendam, Hoogezand of Groningen, en zijn daarbij sterk afhankelijk van vervoer per fiets, bus of auto. Door het beperkte lokale aanbod aan banen is het blijven wonen in het dorp afhankelijk van de toegang tot werk elders. Ze gaven aan alleen in Borgercompagnie te willen blijven wonen of terug te keren als er voldoende werkgelegenheid is en betaalbare woningen beschikbaar zijn.

De B+ focusgroep benadrukte structurele omstandigheden die indirect van invloed zijn op de bedrijvigheid. De geïnterviewden beschreven een afname van de bedrijvigheid, wat ook terug te herkennen is in de langdurige achteruitgang van de lokale voorzieningen zoals de school, het café en de voetbalclub.

Zou u een eigen bedrijf aan huis/in het dorp willen starten?

Uit het focusgroepgesprek met de nieuwkomers blijkt dat Borgercompagnie vooral aantrekkelijk was voor de woonomgeving en niet voor het werkaanbod. Uitdagingen op het gebied van bestemmingsplannen, vergunningen en financieringen werden echter benoemd als belemmeringen voor investeringen in hun huizen en de ontwikkeling van kleinschalige bedrijven. Deze bevindingen suggereren dat nieuwkomers weliswaar bijdragen aan demografische vernieuwing, maar dat zij weinig bedrijvigheid meenemen.

Concluderend kan worden gesteld dat Borgercompagnie wordt gekenmerkt door een kleinschalig ondernemingslandschap, aangevuld met grotere agrarische of industriële activiteiten. De huidige werkgelegenheid hangt af van de bereikbaarheid, de beschikbaarheid en de ontwikkeling van de regionale economie. Zonder gerichte maatregelen op het gebied van bestuur en bedrijfssteuning zal Borgercompagnie waarschijnlijk een woonplaats blijven met werkgelegenheid buiten het dorp, terwijl inwoners wel baat hebben bij lokale werkgelegenheid.

Afbeelding 7 : Bijman, Sjan (BIJMAN 054), "Natuur, wetenschappen", Landbouw (Bijman, Adriana Sjan / Bijman / Spaarnestad Photo (05887)), Spaarnestad Photo / Rechtenvrij, 1989

Thema 3: Openbare ruimte

In dit hoofdstuk bespreken we de openbare ruimte van het dorp, die opgedeeld is in vijf verschillende onderdelen: *algemene openbare ruimte, grijs, blauw, groen en openbaar vervoer*. Bij algemene openbare ruimte bespreken we voorzieningen zoals afvalbakken en parkeerplekken. Met grijs worden de wegen, fietspaden en stoep bedoeld. Bij blauw bespreken we de sloten, het Diep en alles rondom de afwatering van regenwater. Met groen bedoelen we de groenvoorziening, de hoeveelheid, de kwaliteit en het onderhoud ervan. Met het openbaar vervoer wordt bedoeld de busverbinding in het dorp, de bushalte bij het viaduct en de nabijgelegen treinverbindingen.

In de enquête van de Dorpsvereniging is er zowel naar de algemene tevredenheid gevraagd van de inwoners over de openbare ruimte, als specifiek onderdeel ervan. Bij het onderdeel grijs wordt ook de verkeersveiligheid besproken, aangezien een deel van de onderhoudsachterstand zorgt voor een onveilige verkeerssituatie. Door het achterstallig onderhoud van bijvoorbeeld de fietspaden, wordt er veel op de autoweg gefietst, daarnaast wordt daar ook te hard gereden. Ook zal er bij het onderdeel groen een kleine uitstap worden gemaakt bij verkeersveiligheid door het achterstallig onderhoud van de groenvoorziening.

Door de ligging van Borgercompagnie in twee verschillende gemeentes is er ook een verschil ontstaan in het onderhoud, kwaliteit en aanbod van deze vijf sectoren. Waar, bijvoorbeeld, in het ene deel van Borgercompagnie het fietspad goed wordt onderhouden, is het fietspad in het andere deel aan onderhoud toe. De verschillen in de beleidsvisies van de gemeenten zijn hiervan de belangrijkste oorzaak. In dit hoofdstuk wordt ook gesproken over “Noord”, “Midden” en “Zuid”. De kant van de gemeente Midden-Groningen wordt aangeduid als Noord, de kant van de gemeente Veendam tussen de scheiding van de twee gemeentes en het viaduct, waar de Borgercompagniesterweg en de Veendammerweg elkaar kruisen, wordt aangeduid als Midden en het stuk na het viaduct wordt aangeduid als Zuid. Van de problematiek rondom deze vijf sectoren is veel lokaal en geldt dan ook niet voor het hele dorp. De twee belangrijkste redenen hiervoor zijn de verschillende gemeenten en de lengte van het dorp. Het dorp is namelijk ongeveer 10 kilometer lang, waardoor inwoners ver wonen van bepaalde problemen of naar een andere plaats gaan voor hun voorzieningen, waardoor ze bijvoorbeeld niet langs een slecht onderhouden stuk fietspad komen.

Afbeelding 8 : Beeldbank Groninger Archieven, Borgercompagniesterweg ten zuiden van "Welgelegen" (dhr. O.Hartong), Groninger Archieven, 1933

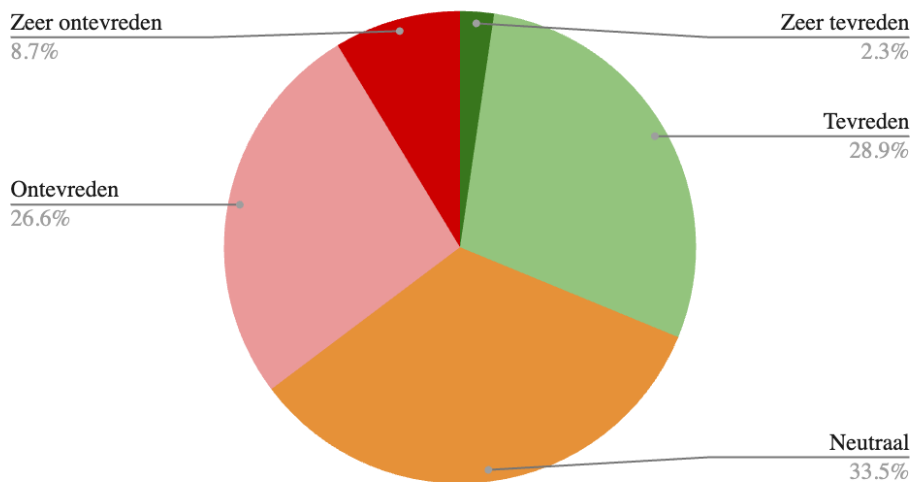
De antwoorden lopen erg uiteen op de vraag: “*Hoe tevreden bent u met de openbare ruimte in ons dorp?*”. We kunnen opmaken uit de cijfers dat ongeveer een derde van de deelnemers tevreden of zeer tevreden is over de openbare ruimte, een derde neutraal en een derde ontevreden of zelfs zeer ontevreden. Dat maar een derde een positieve mening heeft, geeft al een duidelijk beeld over de mening van de inwoners over het beleid betreffende de openbare ruimte. Opvallend is dat 20,6% van de deelnemers deze vraag niet heeft ingevuld.

Bij de toelichting op de vraag naar de tevredenheid van de openbare ruimte in het dorp komt vooral de slechte kwaliteit van het fietspad naar voren. In mindere mate, maar nog steeds significant, zijn de klachten over de kwaliteit van de weg, de slechte verlichting en de slechte lijnen op de weg. Ook zijn er veel klachten over het onderhoud van de hagen, de berm, het opruimen bladafval en de beschikbaarheid van bladafvalpunten. Tenslotte zijn er veel meldingen over het baggeren van het Diep en het onderhoud van de sloten. Dit gebeurt te weinig, waardoor het Diep dichtgroeit, dit komt later nog verder aan bod.

Klachten in toelichting: “Hoe tevreden bent u met de openbare ruimte in ons dorp?”

Slecht fietspad	73
Baggeren Diep/kanaal	22
Bermonderhoud	17
Onderhoud hagen	16
Bladafval	11
Kwaliteit van de weg	9
Onderhoud van bomen	5
Algemene onderhoud groen	5
Putten/afwatering	5
Sloten onderhoud	3
Speeltuin	3
Slechte verlichting van de weg	2
Slechte lijnen op de weg	2
Stoep	2
Zout strooien	1
Water kwaliteit	1
Zorgen over staat algemene natuur	1
Afvalbakken	1
Bouwafval	1

Hoe tevreden bent u met de openbare ruimte in ons dorp?

In onderstaande tabel zijn de resultaten weergegeven op de vraag: “Welke voorzieningen mist u?” met betrekking tot de algemene publieke ruimte. 41 klachten gaan over het tekort aan vuilnisbakken, wat zwerfafval veroorzaakt, waar 5 specifieke klachten over zijn. Uit de gesprekken kwam ook naar voren dat er vanuit de inwoners in Noord een initiatief was om één keer per jaar een zwerfafval opruimactie te houden. Waar in het verleden de gemeente Menterwolde een financiële compensatie tegenover de Dorpsvereniging stelde, stelt de gemeente Midden-Groningen nu gereedschap beschikbaar. Volgens de inwoners krijgen zij vuilniszakringen, vuilniszakken en grijpers voor het verzamelen van het zwerfafval. De inwoners melden wel dat sinds het weghalen van een aantal prullenbakken er meer zwerfafval is, met name in de berm is: “het een zootje geworden”. Er was één klacht over een tekort aan vuilnisbakken in Borgerswold.

Het aanleggen van watertappunten is een vrij populair idee, met 36 inwoners die het idee steunen. Naast de inwoners, komen er ook veel fietsers door het dorp heen, die ook baat hebben bij watertappunten. 12 inwoners melden behoefte te hebben aan meer openbare parkeerplekken in het dorp. Met name bij de Butte, wat een sportschool en B&B is in het midden van het dorp. Veel inwoners sporten ook bij de Butte. Ondanks pogingen naar de gemeente Veendam toe om een oplossing te vinden, heeft het nog niet geleid tot uitbreiding van parkeerplekken of een andere oplossing. Ook bevinden zich drie speeltuinen in het dorp, één bij de Butte, één in Noord en één in Zuid in de enquête kwamen hier 8 meldingen over binnen. Het gras wordt te weinig gemaaid en de speeltoestellen zelf worden slecht onderhouden. Mensen zien de grote hoeveelheid groene aanslag op de speeltoestellen als risico bij natheid.

Zowel uit de enquête als de focusgroepgesprekken komen weinig klachten over een tekort van uitlaatplekken voor honden. In de enquête wordt het één keer benoemd net zoals bij de gesprekken. Dit doet vermoeden dat de meeste mensen tevreden zijn over de beschikbare uitlaatplekken voor honden. Mogelijke plekken hiervoor zijn dan ook bij de Boompjesweg, Borgerswold en de berm langs het fietspad.

Langs het fietspad in het dorp zijn nog twee plekken voor fietsers om te rusten op de bankjes, hiervan hebben beide een picknicktafel. 10 deelnemers hebben ook benoemd dat ze meer banken en picknicktafels willen zien. Ook in de focusgroepgesprekken werd er meerdere keren aangegeven dat er behoefte was aan meer banken en picknicktafels. Tevens werd er gemeld in de gesprekken dat de staat van een bankje in de buurt van de Boompjesweg te gebrekkig was, waardoor gebruik niet mogelijk is. Er waren drie meldingen van meer onderhoudsvoorzieningen en één melding voor meer openbare toiletten.

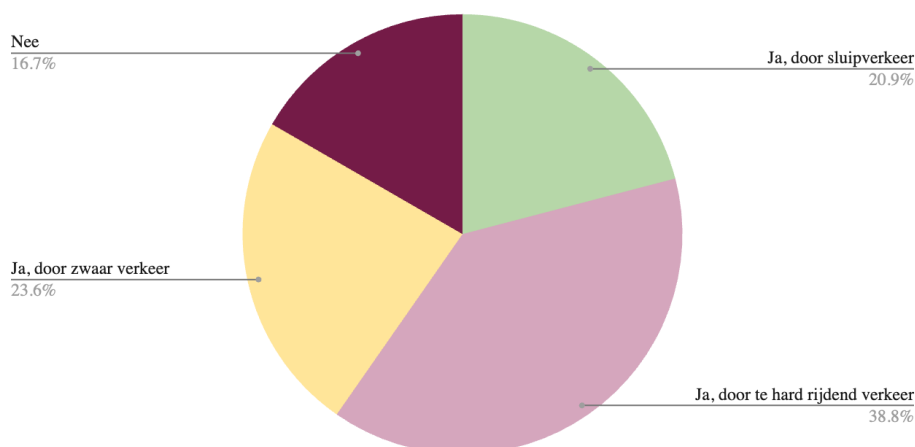
Welke voorzieningen mist u?

Vuilnisbakken	41
Watertappunt (voor fietsers/wandelaars)	36
Openbare parkeerplekken	12
Banken/picknicktafels	10
Speeltuinen	8
Opruimen zwerfafval	5
Sportvelden en hallen	3
Meer onderhoudsvoorzieningen	3
Vuilnisbak Borgerswold	1
Openbare toiletten	1
Meer onderhoudsvoorzieningen	3
Hondenuitlaatplek	1

Door het ontstaan van Borgercompagnie als veenkolonie is het een typerend lintdorp. Hierdoor is het dorp gecentreerd langs één lange doorlopende weg, waar zijwegen op de hoofdweg eerder een uitzondering dan de regel zijn. De twee grootste uitzonderingen hierop zijn de Veendammerweg, de Boompjesweg en de oude ventweg in Zuid. Naast de hoofdweg loopt een fietspad, waarop ook voetgangers lopen, aangezien er geen doorlopende stoep is in het dorp.

Boeren in het dorp vormen een kleine minderheid van de bevolking, waardoor naast het reguliere personenverkeer dagelijks landbouwverkeer over de weg heen rijdt. Echter geven zowel de inwoners als de boeren aan dat zowel de landbouwgrond van de boer groter wordt als de landbouwvoertuigen. Ondanks de kleinere hoeveelheid boeren, kan gesteld worden dat landbouwvoertuigen nog steeds een groot deelnemer zijn van het plaatselijke verkeer. Bij de vraag naar verkeersoverlast geeft 23,6% aan overlast te ervaren door zwaar verkeer. In de vraagstelling van de enquête wordt zowel landbouwverkeer als vrachtwagens gesuggereerd. Naast het landbouwverkeer, is er ook rekening gehouden met vrachtverkeer toen de weg in het verleden werd verschoven naar het midden en bij het ontwerpen van verkeersremmende maatregelen, waar het later uitgebreider over gaat.

Ervaart u verkeersoverlast in het dorp?

Ook is er sprake van seizoensgebonden verkeer, wat de weg drukker maakt in bepaalde periodes van het jaar. Uit meerdere gesprekken komt naar voren dat er overlast door extra drukte is door sluijverkeer. Dit verkeer probeert de drukte te ontwijken tussen Veendam en de A7, door gebruik te maken van de regionale wegen. Ook het rijgedrag van het sluijverkeer is een storende factor volgens inwoners. Op de vraag: “*Ervaart u verkeersoverlast in dit dorp?*” geeft 20,9% dan ook aan overlast te ervaren door sluijverkeer.

Tijdens de gesprekken kwam ook naar voren dat één van de boeren graag zou willen zien dat de weg breder zou worden, waardoor het makkelijker zou zijn om met de trekker te rijden. Een kijk op de weg kwam naar voren in een ander interview, daar werd gevreesd dat wanneer de weg breder zou zijn er harder gereden zou worden. Inwoners hebben andere meningen over welke breedte zij de weg willen, afhankelijk van hun achtergrond en gebruik van de weg.

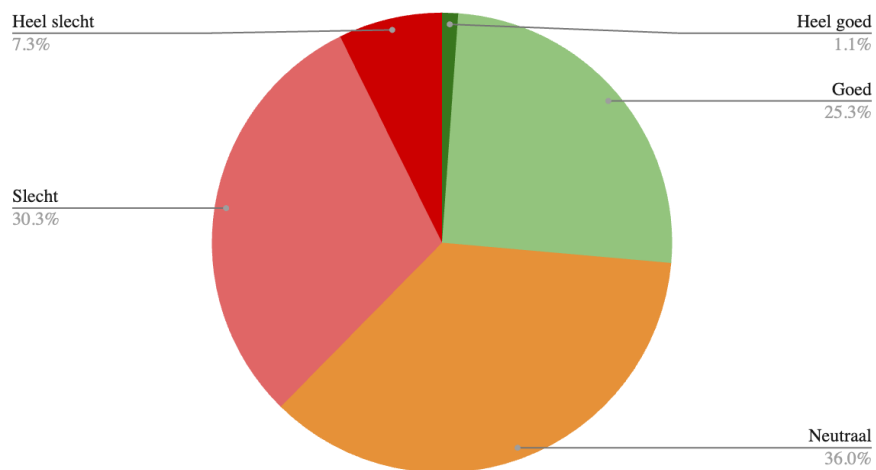
Doordat het dorp geen bebouwde kom is mag er op de hoofdweg 60 kilometer per uur worden gereden, echter wordt hier regelmatig harder gereden. Zo geeft 38,8% dan ook aan in de enquête verkeersoverlast te ervaren door te snel rijdend verkeer. Om dit probleem op te lossen zijn in het verleden zogeheten lussen of ogen in de weg aangelegd om het verkeer te remmen en sluijverkeer af te schrikken. Hierdoor zou het verkeer minder snel rijden, terwijl het landbouwverkeer en vrachtverkeer er nog langs konden met hun grote voertuigen. Naast de ogen zijn er ook wegversmallingen aangelegd, waar één kant voorrang heeft. Beide verkeersremmende maatregelen zijn erg besproken onderwerpen in het dorp. Deze verkeersremmende maatregelen zijn met een geldige reden aangelegd, echter kwam in de gesprekken naar voren dat veel inwoners van mening zijn dat deze weg moeten. De redenen hiervoor zijn dat ze niks zouden helpen, hinder veroorzaken en niet bij het beeld van het dorp passen. Dat inwoners wel veel verkeersoverlast ondervinden is op te maken uit de enquête, aangezien slechts 16,7% aangeeft geen verkeersoverlast te ondervinden. Op welke manier verkeersoverlast in Borgercompagnie opgelost kan worden, in overweging nemend de uiteenlopende wensen en problemen van bewoners, blijkt een lastige kwestie.

Zoals eerder genoemd loopt langs de hoofdweg van Borgercompagnie het fietspad dat ook als voetpad wordt gebruikt. Deze loopt echter niet helemaal door het dorp heen. In Noord, richting Sappemeer, stopt het fietspad waardoor er op de weg gefietst moet worden. In de rest van Noord, waar er wel een fietspad langs de weg ligt, wordt deze gescheiden van de autoweg door een berm met bomen, echter zitten hier ook niet op elke plek bomen. In Midden en Zuid wordt het fietspad gescheiden van de autoweg door een bredere berm met bomen en een lage heg die in het verleden is aangelegd voor de veiligheid van fietsers en lopers, met name kinderen maken daar gebruik van. In Zuid, waar het Diep niet is gedempt, wordt de oude ventweg gebruikt als fietspad en op bepaalde plekken als autoweg, zodat mensen daar met hun auto's hun oprit kunnen bereiken.

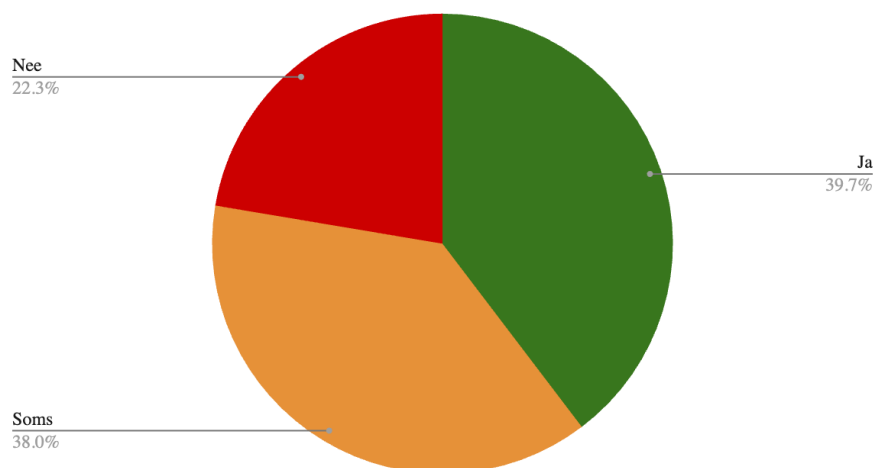
De wortels van de bomen, die tussen de weg en het fietspad zijn geplant, veroorzaken schade aan het asfalt van het fietspad. Er komen scheuren in en er ontstaan hobbels door de wortels van de bomen. Het onderhoud aan de fietspaden is van belang voor het gebruik ervan,

deze moeten namelijk regelmatig gefreesd worden zodat ze egaal zijn. Daarnaast moet het asfalt ook hersteld worden. Het onderhoud van deze fietspaden is echter achterstallig op een groot deel van Midden, waardoor het fietspad niet door alle fietsers wordt gebruikt. Fietsers gaan op de weg fietsen, terwijl daar een snelheidslimiet van 60 km/u geldt, die uit ervaring van inwoners vaak wordt overschreden. Dit zorgt voor onveilige situaties, wat ook terug te zien is in de cijfers. In de enquête geven rond de 40,0% van de inwoners aan zich veilig te voelen als wandelaar of fietser, wat betekent dat op dit moment meer dan de helft zich onveilig voelt. Enkel iets meer dan 25,0% beoordeelt de verkeersveiligheid voor voetgangers en fietsers als goed.

Hoe beoordeelt u de verkeersveiligheid voor voetgangers en fietsers?

Voelt u zich als wandelaar/fietser veilig in het dorp?

Op de vraag: “*Welke verkeersknelpunten ervaart u voor voetgangers en fietsers in het dorp?*” geven de meeste inwoners aan dat de kwaliteit van fietspaden te slecht is en fietsers op de weg fietsen. Ook het ontbreken van het fietspad in Noord, gemeente Midden-Groningen, is een veelvoorkomende klacht. Daarnaast komt het thema gevaarlijk verkeer ook vaak terug, waarvan eerder oorzaken al zijn besproken. Het viaduct wordt 19 keer vermeld. Het slechte zicht door het viaduct en de uitvoegende auto’s van de Veendammerweg zorgen voor de meeste problemen. Tenslotte, geven 10 inwoners aan dat de afwezigheid van wandelpaden zorgt voor knelpunten en 7 dat er geen knelpunten zijn.

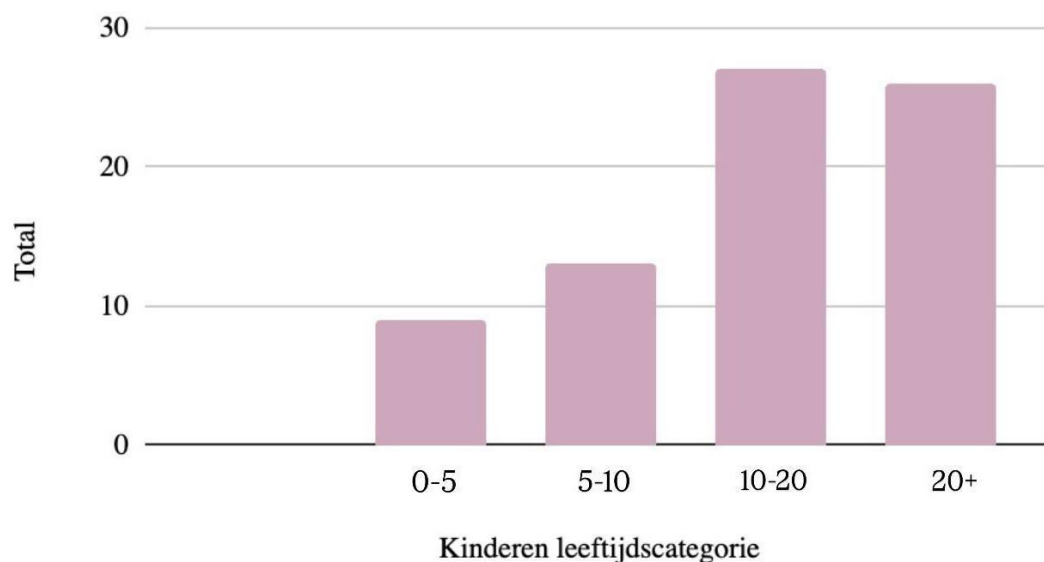
Welke verkeersknelpunten ervaart u voor voetgangers en fietsers in het dorp?

Slechte kwaliteit van de fietspaden	49
Fietsers op de weg	31
Ontbreken fietspad Noord Midden-Groningen	28
Gevaarlijk verkeer	22
Viaduct	19
Geen wandelpaden	10
Geen knelpunten	7

Nog zorgwekkender is dit voor kwetsbare deelnemers van het verkeer, die vaak gebruikmaken van de fiets in het dorp. In het dorp wonen ook een aantal kinderen, die voor school, vrijetijdsactiviteiten, sport of sociale contacten gebruik moeten maken van de fiets. Uit de eerder benoemde cijfers kunnen we concluderen dat er een grote groep kinderen is en een grote groep senioren, waarmee extra rekening gehouden moet worden in het verkeer.

Vroeger liep het Borgercompagniesterdiep door het hele dorp heen, het dorp was ook in typische veenkolonie stijl er langs gebouwd. In de jaren 70 is besloten om het Diep te dempen. Helemaal in het noorden en in het zuiden van het dorp liggen nog stukken van het

Kinderen leeftijdscategorie

Diep open. Waar in de rest van het dorp vroeger het Diep lag, ligt nu de autoweg. Een deel van de inwoners in het dorp heeft ook nog een sloot voor hun huis liggen. Daarnaast zijn er ook veel greppels te vinden op het land van de boeren. Tenslotte zijn er op diverse plekken putten te vinden voor de afwatering van regenwater. Vooral een belangrijk knelpunt van deze afwatering is het viaduct midden in het dorp. Dit is een kleine tunnel onder de Veendammerweg met een (te) kleine stoep voor voetgangers.

Op de vraag over de tevredenheid over de openbare ruimte kwamen 22 meldingen over de hoeveelheid en kwaliteit van het baggeren van het Diep. Dit zou te weinig gebeuren waardoor het Diep dichtgroeit met waterplanten. Tijdens gesprekken kwam het herhaaldelijk naar voren dat het Diep opgeschoond moet worden en vaker onderhouden. Dit geldt zowel voor het stuk in Noord als in Zuid.

Er waren 5 klachten over het niet goed afwateren van regenwater door de putten, waarbij het viaduct specifiek benoemd wordt door inwoners, maar dit is niet de enige locatie. Zo blijven er volgens bewoners veel grote plassen liggen na het regenen. Echter, geven sommige bewoners aan dat de afwatering bij het viaduct beter is sinds het vervangen van de pomp. 3 van de 31 opmerkingen waren over gebrekkig onderhoud van de sloten. Ook in de gesprekken kwam naar voren dat deze vaker gehakkeld moeten worden en dat het onderhoud op zich liet wachten. Wel werd er aangegeven in gesprekken dat het onderhoud niet perfect hoeft te gebeuren, simpelweg wat vaker. Bij sommige stukken worden de sloten dan wel weer goed onderhouden. Sommige bewoners geven ook aan dat ze zelf de sloten moeten schoonmaken.

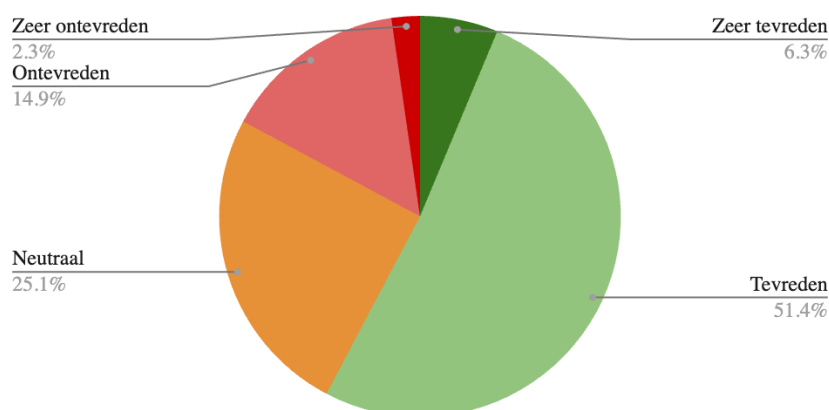
Bij de vraag naar de leefomgeving gaven drie inwoners aan het Diep weer open gegraven te willen hebben. In verschillende gesprekken kwam naar voren dat bewoners het

jammer vonden dat het stelsel van het Diep, wijken en sloten gedempt was. De “wijken” waren kleine zijkanalen, die werden gebruikt voor waterafvoer en transport van het gewonnen turf. Deze zijn nagenoeg allemaal verdwenen in het dorp, echter kwam er één vermelding dat ook deze weer teruggebracht zouden moeten worden. Ondanks dat het weer opengraven niet haalbaar lijkt te zijn op dit moment, geeft het wel een indicatie van het belang van het Diep voor de identiteit van het dorp. Tenslotte, kwam er nog een vermelding van het herstellen van het kanaal met veel groen.

De groenvoorziening in Borgercompagnie kan in verschillende delen worden opgedeeld, de berm langs de gehele weg van het dorp, de bomen die in de meeste plekken van het dorp tussen de autoweg en het fietspad staan, de lage hagen in de berm op Midden en Zuid, de hagen op andere plekken waarvan onderhoud belangrijk is voor verkeersveiligheid en de bladafval punten.

Op de vraag: “*Wat is uw mening over de hoeveelheid en kwaliteit van groenvoorzieningen in het dorp?*” reageerden meer dan de helft van de inwoners tevreden of zeer tevreden te zijn over de groenvoorzieningen. Hoewel de inwoners tevreden lijken met de hoeveelheid en kwaliteit van de groenvoorziening, worden er in de enquête nog steeds klachten gemeld. Zo zijn er 24 meldingen over het onderhoud van de berm, wat met name het maaiwerk betreft. Klachten over de berm zijn te hoog onkruid en het te weinig bijsnijden van de rand van de berm, waardoor het fietspad smaller wordt. Dit zorgt dan ook voor gevaarlijke situaties volgens inwoners, omdat er te weinig ruimte is om elkaar te passeren. Valpartijen wegens te weinig ruimte zijn een serieus probleem bij een groot deel van het dorp door de leeftijd van veel inwoners. Ook bij het viaduct blijkt het verwijderen van onkruid niet vaak genoeg te gebeuren. Bij de gesprekken gaven deelnemers aan dat de verkeersveiligheid verminderde door het verlies van zicht door te hoog onkruid.

Wat is uw mening over de hoeveelheid en kwaliteit van groenvoorzieningen in het dorp?

Een ander punt met veel meldingen is het onderhoud van de hagen. Veel inwoners melden dat het zicht wordt belemmerd door niet bijgewerkte hagen, wat zorgt voor onveilig verkeerssituaties. Dit is ook terug te zien bij de vraag in de enquête over de verkeersveiligheid, waar 13 meldingen zijn van een onveilige verkeerssituatie door te hoge hagen. Bij het onderwerp groenvoorziening waren er 23 inwoners die klachten hadden over het onderhoud van de hagen. Daarnaast zorgen de te grote hagen voor versmallingen van het fietspad op bepaalde stukken in het dorp. Ook blijkt dat de hoeveelheid verzamelpunten voor bladafval een punt is wat vaak genoemd wordt met 17 meldingen, dit is met name op Midden en Zuid, waar er ook meer bomen staan. Ook komen meldingen voor, waar inwoners aangeven dat de bladeren blijven liggen op de afgesproken verzamelpunten. Wat problematisch is gezien veel inwoners veel bladafval hebben door de grote hoeveelheid groen, wat de uitstraling van het dorp verstoort. Andere inwoners geven aan geen nut te zien in de bladafvalpunten.

Gebrekkig onderhoud van de bomen heeft 11 meldingen. Hieronder valt ook het verlies van zicht door het niet vaak genoeg snoeien van de bomen, wat terugkomt in de gesprekken. Daarnaast zijn er inwoners die aangeven dat door de grote hoeveelheid bomen er verlies is van lichtinval. Verder zijn er ook klachten van algemene aard over het onderhoud van groen met 17 meldingen, waar inwoners vaak het onderhoud op alle gebieden achterstallig vinden. Echter, zijn er ook inwoners die het onderhoud wel als redelijk of positief beoordelen, wat aangeeft dat de inwoners verdeeld zijn over de kwaliteit van het onderhoud. Tijdens de gesprekken werd aangegeven dat er een verschil zat in het onderhoud van de groenvoorziening tussen de gemeenten. Waar de gemeente Midden-Groningen duidelijk beter scoort dan de gemeente Veendam.

Bij de vraag welke voorzieningen de inwoners missen in het dorp zijn er 16 meldingen van parken en natuurgebieden en één melding over meer bloemen. Opvallend is dat veel inwoners aangeven zelf een deel van het onderhoud aan het groen te doen, ondanks dat het onderdeel is van het takenpakket van de gemeenten. Heggen en bomen worden zelf gesnoeid en de berm wordt zelf gemaaid.

Klachten bij de groenvoorzieningen

Maaien en het onderhoud van de bermen	24
Onderhoud van de hagen	23
Onderhoud algemeen groen	17
Bladafvalpunten	17
Onderhoud bomen	11
Opruimen na onderhoud van de gemeenten	3
Diversiteit van het groen	3
Beschikbaarheid groen voor recreatie	2
Hoeveelheid groen	1
Zorg over staat algemene natuur	1

Een van de kernvragen in de focusgroepgesprekken ging over de mening van de inwoners over de beschikbaarheid van het openbaar vervoer. In het dorp bevindt zich een bushalte, die bij het viaduct is en redelijk in het midden van het dorp ligt. Ondanks dat de bushalte zich in het midden van het dorp bevindt, geven sommige inwoners aan tijdens de gesprekken dat de afstand te ver is naar de halte, vooral voor senioren. Tegenwoordig zijn er twee treinstations, waar de inwoners gebruik van maken, Hoogezand-Sappemeer en Veendam. In het verleden was er nog een apart treinstation in Sappemeer, dat op drie kilometer afstand lag. Dit was sneller te bereiken voor een groot deel van de inwoners van Borgercompagnie dan de huidige alternatieven. Veel inwoners vinden het dan ook erg jammer dat het station Sappemeer gesloten is.

Het huidige aanbod aan openbaar vervoer is volgens veel inwoners gebrekkig. De bus rijdt vrij sporadisch en de afstand naar de stations is voor velen te ver om regelmatig daar op een gemakkelijke manier gebruik van te maken. Zoals eerder aangegeven, moeten de inwoners voor veel voorzieningen naar omliggende plaatsen of naar Groningen, waar ze dan ook vaak de auto voor gebruiken. Veel inwoners geven aan om bijna dagelijks met de auto te gaan. Bij

goede beschikbaarheid van openbaar vervoer bestaat welwillendheid om deze standaard te gebruiken, bijvoorbeeld voor sociale contacten, sportactiviteiten of het doen van boodschappen. Volgens de inwoners rijdt de bus in het weekend en laat op de dag niet, wat de mobiliteit van mensen erg vermindert. Ook wordt er verteld dat de tijden van wanneer de bus zou moeten rijden vaak niet kloppen. Niet alleen de inwoners zijn ten nadele van de slechte verbinding van het openbaar vervoer, maar ook de bezoekers van lokale ondernemingen zijn aangewezen op de auto. Tevens melden ze dat de busverbinding vroeger beter was, wat ervoor zorgde dat mensen en vooral jongeren zich beter konden vervoeren.

Veel oudere bewoners geven aan dat ze zichzelf nu nog te kunnen redden, maar wanneer ze niet meer auto kunnen rijden, ze aangewezen zijn op hun sociale netwerk. Waar voor velen het wel een wens is om in het dorp te blijven wonen wanneer ze ouder worden, wordt het lastig. Dit beeld zien we ook vaak terug tijdens de gesprekken met de bewoners, waar uitspraken in de trend van: *“Zonder auto kom je nergens”* of *“Dan kan je hier niet meer wonen”* vaker voorkwamen. Terwijl ze bij goed openbaar vervoer nog langer kunnen blijven wonen in het dorp, waar ze behoefte aan hebben op latere leeftijd.

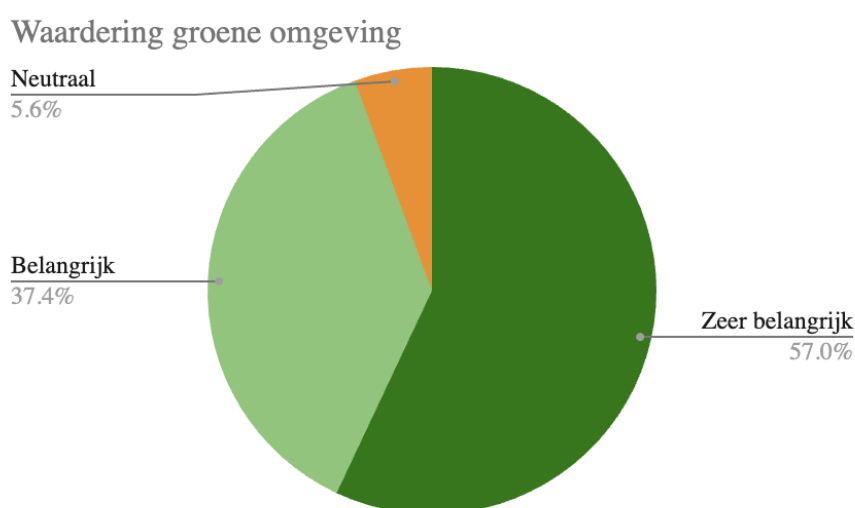
De tevredenheid van de openbare ruimte loopt sterk uiteen afhankelijk van het onderdeel. Een derde van de deelnemers is tevreden over de algemene openbare ruimte. Waar de slechte staat van de fietspaden en het tekort aan vuilnisbakken worden genoemd als voornaamste verbeterpunten. Ook zien inwoners graag watertappunten. Veel inwoners geven aan verkeersoverlast te ondervinden, waar te hard rijden de hoofdoorzaak van is. Ook wordt er overlast ondervonden door zwaarverkeer en sluipverkeer. Verkeersremmende maatregelen zijn nodig, echter zijn de meningen van de inwoners verdeeld over de huidige maatregelen. Door het ontbreken van een deel van het fietspad in Noord en de slechte staat van het fietspad in Midden en Zuid fietsen veel fietsers op de weg, wat in combinatie met te hard rijdend verkeer voor een onveilige verkeerssituatie zorgt. Hierbij komt nog verder kijken dat veel van de fietsers in het dorp kinderen of senioren zijn, wat kwetsbare groepen zijn, waardoor er extra aandacht aan de veiligheid besteed zou moeten worden. Het Diep is erg belangrijk voor de identiteit van het dorp, echter moet het vaker onderhouden worden, zodat deze niet dichtgroeit met waterplanten. Meer dan de helft van de inwoners is tevreden over de kwaliteit en het aanbod van de groenvoorziening. Echter zijn er wel veel klachten over het onderhoud van de hagen, het maaien van de berm en het ophalen en de beschikbaarheid van bladafvalvoorzieningen. Tenslotte geven inwoners aan dat het openbaar vervoer erg gebrekkig is. Het busvervoer is niet betrouwbaar en rijdt niet vaak genoeg. Ook melden veel inwoners dat het verdwijnen van het treinstation Sappemeer een verlies is voor de bereikbaarheid en

zelfredzaamheid van de bewoners. Concluderend, kunnen we stellen dat de openbare ruimte veel verbeterpunten heeft, maar afhankelijk van het onderwerp zijn de bewoners wel redelijk tevreden. Tevens hechten de inwoners veel waarde aan de openbare ruimte, waardoor goed onderhoud erg belangrijk is voor hen.

Thema 4: Natuur, Milieu en duurzaamheid

Borgercompagnie wordt gekenmerkt door een groen en open landschap, waarin natuur, landbouw en wonen al sinds haar ontstaan nauw met elkaar verweven zijn. Het landschap is samen met Borgercompagnie gecreëerd. De kwaliteit van de leefomgeving wordt in sterke mate bepaald door het landschap, de aanwezige natuur en de manier waarop het dorp omgaat met duurzaamheid en ontwikkelingen van het heden. In dit hoofdstuk worden de uitkomsten gepresenteerd van de enquêtevragen over de waardering van de groene omgeving, het agrarische karakter van het dorp, het belang van natuurbescherming en de duurzame initiatieven die inwoners graag in Borgercompagnie terugzien. Al sinds de Dorpsvisie van 1992 is klimaat en leefomgeving een thema in de Dorpsvisie. Die trend heeft zich doorgetrokken in latere dorpsvisies en we zien dat het steeds belangrijker wordt ervaren in de enquête en focusgroep gesprekken nu er meer belangstelling is voor het land waar Borgercompagnie over beschikt.³⁷

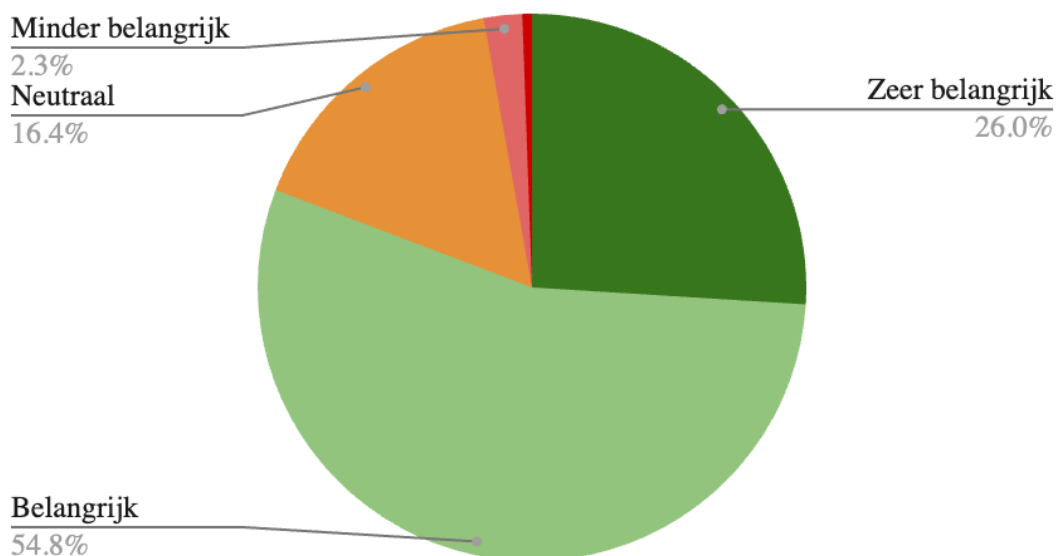
De groene omgeving van Borgercompagnie wordt door inwoners zeer hoog gewaardeerd. Een ruime meerderheid geeft aan dat het groen in en rondom het dorp (zeer) belangrijk is. Enkel 5,6 procent staat neutraal tegenover de waardering van de groene omgeving. De uitkomsten laten zien dat het landschap, de sloten en de openheid van het gebied een essentieel onderdeel vormen van de leefkwaliteit in het dorp. Negatieve waarderingen ontbreken geheel, wat laat zien dat het groene karakter door iedereen wordt gedragen.

³⁷ BügelHajema, "Zonnepark Borgercompagnie: Ruimtelijke Onderbouwing," Planviewer.nl, last modified 2019, accessed January 8, 2026, https://www.planviewer.nl/imro/files/NL.IMRO.0047.01OVBCie-0301/t_NL.IMRO.0047.01OVBCie-0301.html.

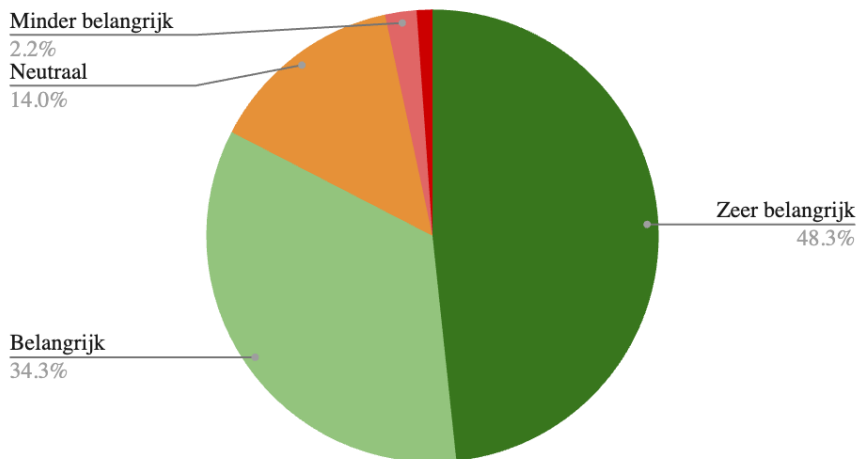
Ook het agrarische karakter van Borgercompagnie wordt overwegend positief beoordeeld. De meeste inwoners vinden dit karakter belangrijk tot zeer belangrijk, 54,8% vindt het erg belangrijk terwijl 26% het als zeer belangrijk beschouwt. Tegelijkertijd laten de reacties zien dat inwoners het dorp niet uitsluitend als agrarisch zien: Borgercompagnie wordt door sommigen eerder gezien als een “*burgerdorp met een agrarisch karakter.*” Reacties zoals deze laten zien dat landbouw en landschap gewaardeerd worden, maar dat dit niet onder moet doen aan wensen met betrekking tot wonen, recreatie of leefbaarheid. Er klinken daarbij, in de toelichtingen, zorgen over de komst van zonne- of windparken. De komst van deze industrieën zou het karakter van het dorp enorm aanpassen, een ontwikkeling waar weinig positieve geluiden uit het dorp vandaan komen.

Waardering agrarische karakter

De bescherming van natuur wordt door een grote meerderheid van de inwoners als belangrijk gezien. Bijna 50% van de bewoners vindt bescherming van de natuur belangrijk. In de toelichtingen worden daarbij expliciet genoemd; biodiversiteit, het behoud van dieren en insecten (met name bestuivers) en de algemene staat van de lokale natuur. Ook zorgen over bodemdaling, uitstoot en de invloed van industriële activiteiten, zoals die van Nedmag, komen naar voren (Nedmag en lokale industrie worden later in dit hoofdstuk besproken). Daarnaast geven inwoners aan dat zij zelf willen bijdragen aan biodiversiteit, bijvoorbeeld via groenbeheer, gezondere sloten en kleinschalige initiatieven in het dorp.

Bescherming van natuur en biodiversiteit

Inwoners noemen een breed scala aan lokale initiatieven die zij graag in Borgercompagnie terugzien. Opvallend is dat de nadruk niet alleen ligt op energie, maar juist ook op natuur, hergebruik en sociale waarde. Veelgenoemde wensen zijn:

- Meer groen en biodiversiteit, zoals bloemvelden, heggen, insectenhôtels, voedselbossen en meer ruimte voor natuur en wild.
- Natuurinclusieve en biologische landbouw, met aandacht voor minder pesticiden en behoud van het landschap.
- Hergebruik en sociale initiatieven, zoals een reparatiecafé, het delen van spullen of gewoon hulp van de buur wanneer het alleen even niet lukt.
- Lokale en kleinschalige energie-initiatieven, zoals een energiecoöperatie of lokale opwekking, waarbij inwoners nadrukkelijk aangeven dat zonnepanelen en de opwekking van windenergie geen overlast veroorzaken en het uitzicht niet mogen aantasten.
- Water en landschap, waaronder het terugbrengen van het kanaal naar eerdere glorie en het openmaken van het kanaal waar het nu is gedicht. Bedoeld voor het vissen, kanoën of zwemmen

Industrie

Tegelijkertijd zijn de meningen ook gezet op wat er niet moet gebeuren in het dorp op het thema van natuur, milieu en klimaat. Deze vinden we het sterkst terug in de eerder besproken ideeën over grootschalige wind- en zonneparken. Inwoners benadrukken dat duurzaamheid hand in hand moet gaan met behoud van het open landschap, weidse uitzichten en het karakter van het dorp. Geen windmolens of zonneparken zijn daarbij gewenst. Er wordt benadrukt dat energie-initiatieven vanuit het dorp zelf moeten komen en niet vanuit een overheidsinstantie of bedrijf dat enkel kansen ziet in de open ruimtes waarover Borgercompagnie beschikt.

Leefbaarheid en gezondheid is dus ook niet alleen wat je ziet maar ook hoe het leven in het dorp ervaren wordt. De aanwezigheid van de lokale industrie is volgens de bewoners een grote invloed op het milieu en de gezondheid, zowel fysiek als mentaal.³⁸ Tijdens gesprekken met bewoners komt het gedeelde gevoel naar voren dat zij vinden dat besluiten vaak buiten hen om worden genomen, maar dat de gevolgen bij de inwoners komen te liggen. Casussen die nu en in het verleden voor problemen hebben gezorgd zijn; de zoutwinning Nedmag B.V., de Biovergister door Dankers en het plan voor een zonnepark van de gemeente Veendam.

Nedmag

De zoutwinning rond Borgercompagnie en Tripscompagnie is voor veel bewoners een bron van langdurige zorg. Het winnen van Magnesiumzout wordt gedaan volgens de zogenaamde ‘squeeze-methode’, hierbij wordt de druk van de aarde gebruikt om de pekels naar boven te persen. Al 50 jaar leidt de winning van magnesiumzout tot bodemdaling, verstoring van waterhuishouding en luchtvervuiling.³⁹

Onderzoek laat zien dat deze bodemdaling niet gelijkmatig verloopt, ondanks de aangeleverde modellen van Nedmag.⁴⁰ De modellen die in dit onderzoek worden gebruikt gaan uit van een gelijkmatige opbouw van sublagen in de ondergrond. Dit uit zich in natte landbouwgronden, verzakkingen en toenemende afhankelijkheid van pompen en kunstmatige waterbeheersing. Kosten voor nieuwe waterhuishouding worden gedekt door Nedmag zelf

³⁸ GGD Groningen, “Gezondheidskundige Risicobeoordeling Emissies van Nedmag En Omliggende Bedrijven Te Veendam,” *Provincie Groningen* (November 6, 2025).

³⁹ Rutger van der Meij, “Loodgehalte in Lucht Veendam Hoger Dan Gemiddeld, Vergelijkbaar Met Omgeving van Tata Steel,” *Dagblad van Het Noorden*, last modified April 3, 2025, accessed January 7, 2026, [https://dvh.nl/groningen/veendam/Loodgehalte-in-lucht-Veendam-lijkt-hoger-dan-gemiddeld-GGD-bekijkt-
risico%E2%80%99s-46036508.html](https://dvh.nl/groningen/veendam/Loodgehalte-in-lucht-Veendam-lijkt-hoger-dan-gemiddeld-GGD-bekijkt-
risico%E2%80%99s-46036508.html). Serge Vinkenvleugel, “Zoutwinning Nedmag Gevaar Voor Drentse Bodem,” @Rtvdrenthe (RTV Drenthe, September 19, 2019), last modified September 19, 2019, accessed January 12, 2026, <https://www.rtvdrenthe.nl/nieuws/152032/zoutwinning-nedmag-gevaar-voor-drentse-bodem>.

⁴⁰ P.C. van Staalduinen, K.C. Terwel, and J.G. Rots, *Onderzoek Naar de Oorzaken van Bouwkundige Schade in Groningen* (Delft : TU Delft: Faculteit Civiele Techniek en Geowetenschappen, 2018).

maar voor schade aan landbouwgronden of huizen zijn ze niet te vinden. De tientallen meldingen van schade aan huizen door zoutwinning wordt gedekt door het Instituut Mijnbouwschade omdat Borgercompagnie nog aan de rand van het gasveld ligt. Voor schade aan landbouw opbrengst of waardevermindering van grond zijn geen regelingen getroffen en deze lijken ook niet te komen.

Daarnaast zijn er grote zorgen over de oncontroleerbaarheid van de gevolgen van deze langdurig zoutwinning.⁴¹ Deze zorgen worden versterkt door inactiviteit van lokaal en nationaal bestuur. Dit terwijl de gevolgen van deze zoutwinning nog decennia doorlopen. De onmeetbaarheid van bestaande ondergrondse cavernes zorgt ervoor dat niet in kaart wordt gebracht wat voor (instabiele)structuren er gevormd zijn na 50 jaar zoutwinning. Ook op de lekkage van 2018 waarbij miljoenen liters pekewater en diesel is weggelekt is geen actie ondernomen door lokaal bestuur van waterschap of SodM. Bewoners voelen zich onvoldoende beschermd door toezichthouders en ervaren een gebrek aan erkenning voor de gestapelde effecten van zoutwinning én gaswinning.

Aafbeelding 9 : Beeldbank Groningen, Borgercompagnie, Shell-Billiton locatie voor boringen naar magnesiumzout (D. van der Veen), Groninger Archieven, 1972

⁴¹ Martijn Folkers, “Ondanks Risico’s Mag Omstreden Zoutwinner van Ministerie Tot 2045 Doorgaan,” *Follow the Money - Platform Voor Onderzoeksjournalistiek*, last modified July 6, 2021, accessed January 22, 2026, <https://www.ftm.nl/artikelen/toestemming-ministerie-zoutwinning-groningen-nedmag-tot-2045-ondanks-risicos>.

De nabijgelegen installaties van Nedmag dragen bovendien bij aan luchtverontreiniging, waaronder uitstoot van zware metalen zoals lood, nikkel en arseen.⁴² Uit rapportages en gezondheidsonderzoeken blijkt dat deze stoffen zich ophopen in de leefomgeving en belanden in het drinkwater. Bewoners maken zich zorgen over langetermijneffecten op de gezondheid, met name bij kinderen.

Biovergister

De spanning rond de Biovergister in Borgercompagnie heeft ook diepe sporen nagelaten in het dorp.⁴³ De biovergister, die van mest en landbouwafval biogas en digestaat creëert, lijkt in eerste instantie zeer gewenst en nodig in een tijd van vernieuwing en verduurzaming. Echter beschrijven omwonenden jaren van ernstige geuroverlast, stress en de afwezigheid van hulp vanuit de gemeente Veendam. Wat begon met beloftes van geen hinder, groeide uit tot een situatie waarin bewoners zich genegeerd en machteloos voelden.

Hoewel de installatie momenteel stil ligt, is de onzekerheid gebleven, het is niet duidelijk of het bedrijf ooit weer wordt opgestart. Het gebrek aan handhaving, wisselende toezeggingen vanuit de gemeente Veendam en langdurige juridische trajecten hebben geleid tot verlies van vertrouwen in het handelen van de overheid volgens de bewoners. Eenzelfde situatie zien we terug in de eerder besproken Nedmag problematiek. Voor sommige bewoners zijn de mentale gevolgen groter geweest dan de fysieke overlast. Bewoners geven aan dat sociale contacten zijn verbroken en gestopt zijn met vrijwilligerswerk.

Zonnepanelen

Tekenend voor de omgang met Borgercompagnie en haar bewoners is het plan dat uitkwam in 2021 om een zonnepark op te zetten. Een zonnepanelenveld tussen Tripscompagnie en Borgercompagnie van 139 hectare.⁴⁴ Volgens bewoners “werd dit zomaar op hun dak gegooid”, zonder gesprek of waarschuwing werd het plan aan hen gepresenteerd alsof het morgen uitgevoerd zou worden.

Zonnepark exploitant Powerfield kwam met opzet om 139 hectare aan zonnepanelen aan te leggen, 5 hectare daarvan zou gaan naar de bewoners van Borgercompagnie om een

⁴² GGD Groningen, “Gezondheidskundige Risicobeoordeling Emissies van Nedmag En Omliggende Bedrijven Te Veendam,” *Provincie Groningen* (November 6, 2025).

⁴³ Martijn Folkers, “Biovergister Verdeelt Buurt in Borgercompagnie,” @Rtvnoord (RTV Noord, June 12, 2017), last modified June 12, 2017, accessed January 22, 2026, <https://www.rtvnoord.nl/nieuws/179233/biovergister-verdeelt-buurt-in-borgercompagnie>.

⁴⁴ Jeroen Willems, “Eerst Een Mestvergister, Nu Een Zonnepark: ‘de Gemeente Wil Dit Dorp Opofferen,’” *Rtvnoord* (RTV Noord, June 8, 2021), last modified June 8, 2021, accessed January 7, 2026, <https://www.rtvnoord.nl/nieuws/824562/eerst-een-mestvergister-nu-een-zonnepark-de-gemeente-wil-dit-dorp-opofferen>.

eigen energiecoöperatie te zetten. Ook zouden omwonenden gratis zonnepanelen of eenmalig 2500 euro ontvangen. Tegelijk met dit plan werd dan afgesproken dat de bedrijvigheid van de biovergister stilgelegd zou worden. Het is een bijzonder plan dat al heel snel een dorp in tweespalt kan brengen: of een verbreking van het landelijke open karakter van het complete dorp of overlast en stank van de biovergister voor de omwonenden. *“Het werd gepresenteerd alsof dit de enige manier was om van de biovergister af te komen”* was een van de opmerkingen op dit plan.

Het plan is uiteindelijk van tafel gegaan omdat het niet in lijn zou zijn met de zonnevisie van Veendam en de wens om geen zonnepark aan te leggen op landbouwgrond.⁴⁵ Ook hierin is geen inspraak of overweging met het oog op de wensen van bewoners van Borgercompagnie te bemerken vanuit de gemeente Veendam. Wel zijn de bewoners veel in actie gekomen tegen het zonnepark.

Landbouw

De landbouw is al sinds het ontstaan van Borgercompagnie niet weg te denken uit het dorp, toch is de manier van gewassen telen en boeren over de jaren heen veranderd. Inwoners van Borgercompagnie hebben in verschillende thema's aangegeven last te hebben van pesticidengebruik. Boeren vangen dit op en geven tijdens het gesprek aan, dat zij zich steeds vaker onterecht aangewezen voelen als probleem hiervan. Bijvoorbeeld rondom pesticidengebruik of transport. Tegelijkertijd erkennen de boeren het belang van goede communicatie met omwonenden en staan zij open voor gesprek. Ook van de omwonenden krijgen we te horen dat *“vroeger kwam de buurman even langs om te waarschuwen dat er gespoten zou worden, heel normaal, dat gebeurt nu niet meer.”*

De spanning zit vooral in dat er niet met elkaar gepraat wordt. Beide partijen staan open voor een gesprek en elkaars kant meer begrijpen, en toch gebeurt het niet. Waar boeren behoefte hebben aan erkenning en gelijkwaardigheid, ervaren andere bewoners juist zorgen over gezondheid en leefkwaliteit. Als er meer met elkaar gepraat wordt zouden de boeren meer kunnen vertellen over de gezondheidsnormen en standaarden waaraan zij moeten voldoen. Waardoor bewoners meer begrip en erkenning voor de situatie van de boer kunnen krijgen. De situatie vraagt dus niet om het aanwijzen van schuldigen, maar om dialoog en begrip.

⁴⁵ Mestverwaarding.nl, “Co-Vergister in Borgercompagnie Blijft Vermoedelijk in Bedrijf,” *Mestverwaarding.nl*, last modified 2022, accessed January 22, 2026, <https://mestverwaarding.nl/kenniscentrum/2550/co-vergister-in-borgercompagnie-blijft-vermoedelijk-in-bedrijf>.

Wat deze verhalen verbindt, is dat duurzaamheid in Borgercompagnie niet alleen gaat over groen of energie, maar ook over gezondheid en vertrouwen. Bewoners willen serieus genomen worden, tijdig betrokken zijn bij besluiten en zeker weten dat economische belangen niet zwaarder wegen dan hun leefomgeving.

De resultaten laten zien dat Borgercompagnie een sterke waarde hecht aan haar groene, open en landschappelijke kwaliteiten. Duurzaamheid wordt breed ondersteund, mits deze kleinschalig, lokaal, landschappelijk passend en sociaal gedragen is. De dorpsvisie kan hierop voortbouwen door in te zetten op versterking van het bestaande natuur, biodiversiteit, zorgvuldig samengaan van landbouw en landschap en het stimuleren van initiatieven van en voor inwoners.

Thema 5: Cultuur, recreatie en sport

Cultuur, recreatie en sport spelen een belangrijke rol in de leefbaarheid en sociale samenhang van Borgercompagnie. Met name sinds het wegvallen van veel van de eerdere ontmoetingsplekken voor deze activiteiten, denk aan het café, de voetbalclub of de school. De buitenschoolse of na-werkse bezigheden spelen zich steeds minder af in Borgercompagnie. Uit de enquête en gesprekken met inwoners komt een beeld naar voren van een dorp waarin veel wordt georganiseerd en waarin betrokkenheid groot is, met name dankzij de inzet van vrijwilligers en verenigingen. Toch zijn er nog wensen en ideeën over verbetering of uitbreiding van het aanbod.

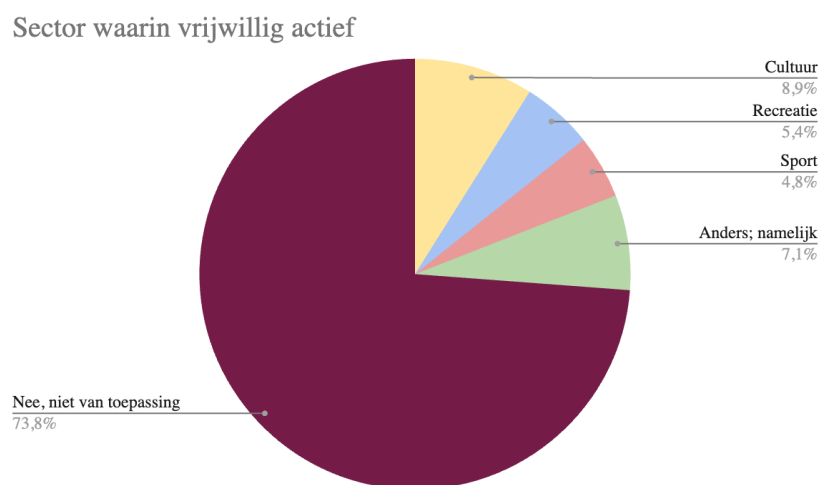
Het dorpshuis de Eersteling en Cultuurwerkplaats BC47 nemen hierin een centrale positie in. Deze plekken fungeren als ontmoetingsruimte voor uiteenlopende activiteiten: van sport en muziek tot feesten en vergaderingen. Veel inwoners maken hier gebruik van, zowel als bezoeker of als vrijwilliger. Er is brede waardering voor het bestaande aanbod en voor de mensen die zich inzetten om dit mogelijk te maken. Deze waardering herkenden wij in de gesprekken alsook de enquête, waar niet naar het dorpshuis werd gevraagd. Er wordt gesproken over de Dorpsvereniging en aanverwante werkgroepen en commissies, die erin slagen om met beperkte middelen een breed programma te realiseren.

Echter is het belangrijk om te vermelden dat, ondanks hoe leuk de activiteiten binnen Borgercompagnie zijn, de meeste recreatie buiten Borgercompagnie plaatsvindt. Buiten sportschool de Butte bestaan er geen sportgelegenheden in Borgercompagnie. Inwoners zijn daarom aangewezen op voorzieningen in de omgeving, zoals Veendam, Hoogezand en de stad Groningen. Sportclubs, theaters, bioscopen, zwembaden en culturele instellingen, zoals Van Beresteijn, die zich buiten Borgercompagnie bevinden, vormen de basis voor recreatie. Dit laat zien dat het dorp bijna volledig afhankelijk is van de omgeving, ook hiervoor is bereikbaarheid dus essentieel. Een avond buslijn om veilig thuis te komen van het stappen of een bus op de zondag om terug te komen van de handbal. Tegelijkertijd onderstreept dit het belang van lokale voorzieningen als laagdrempelige ontmoetingsplekken, juist voor inwoners die minder mobiel zijn of liever dichtbij huis blijven.

Sport en recreatie vinden niet alleen plaats in gebouwen en georganiseerd verband, maar ook in de buitenruimte. Wandelen, fietsen en hardlopen in en rondom het dorp worden veel genoemd. Gebieden als Borgerswold en omliggende paden en wateren worden intensief gebruikt en gewaardeerd. Recreëren in het dorp zelf blijft daarbij achter omdat “een rondje lopen” minder aantrekkelijk is, omdat de route enkel heen en weer is over een lange weg. Mede

daarom wordt er veel gepleit voor "achterommetjes" of "binnendoortjes" tussen Borgercompagnie en Tripscompagnie in de enquête.

Vrijwilligerswerk vormt een belangrijke pijler onder het culturele en recreatieve leven in Borgercompagnie. Veel inwoners zijn of waren actief als vrijwilliger, bijvoorbeeld bij het dorpshuis, sportactiviteiten, feestcommissies of verenigingen. Tegelijkertijd geven mensen aan dat tijd en energie niet onbeperkt zijn. Met name bij jongere gezinnen en werkenden is de bereidheid om bij te dragen er wel, maar is de beschikbare tijd beperkt. Tegelijk is het voor sommigen ook niet duidelijk, waar, wanneer en hoe er bijgedragen kan worden. De drempel om mee te helpen in het dorp is daarom te hoog voor de één en te onduidelijk voor de ander. Dit maakt het behouden en spreiden van vrijwilligers een blijvend aandachtspunt.

Uit de gesprekken blijkt dat deelname aan activiteiten verschilt per persoon en levensfase. Sommige inwoners zijn zeer actief, anderen maken vooral gebruik van voorzieningen, wanneer een activiteit aansluit bij hun interesses of agenda. Grootschalige evenementen – zoals de Trekkertrek of het Dorpsfeest – trekken vaak veel bezoekers, waaronder ook veel mensen van buiten het dorp. Kleinschalige activiteiten worden vooral bezocht door vaste groepen bewoners in Borgercompagnie.

Jongeren vormen hierin geen aparte groep, terwijl er veel over hen is geschreven in de enquêtes. De wensen van de "jeugd" of "jongeren" worden veelvuldig besproken terwijl zij ondervertegenwoordigd waren in de enquêtes. In het gesprek met de jongeren blijkt dat voor hen ook geldt dat activiteiten in Borgercompagnie door hen worden bezocht, wanneer deze duidelijk aansluiten bij hun interesses of wanneer het om grotere evenementen gaat. Ook zij zijn voor het merendeel aangewezen op voorzieningen buiten Borgercompagnie. Vrienden zien, sporten of even afspreken vindt vaak plaats buiten het dorp. Het is dus logisch dat wanneer ze in Veendam naar school gaan, dat ze hier ook voetballen.

Over het algemeen is er tevredenheid over het bestaande aanbod van cultuur, recreatie en sport. Veel inwoners geven aan dat er al veel mogelijk is en spreken hun waardering uit voor de organisaties en vrijwilligers die dit realiseren. Tegelijkertijd worden enkele wensen en ideeën genoemd, waaronder:

- Het behouden en versterken van bestaande voorzieningen zoals het dorpshuis en BC47.
- Aandacht voor laagdrempelige ontmoetingsplekken voor verschillende leeftijdsgroepen.
- Uitbreiding of verbetering van buitenrecreatie, zoals wandel- en fietsroutes.
- Het zorgvuldig afwegen van nieuwe initiatieven, zodat deze aansluiten bij de draagkracht en mogelijkheden van het dorp.
- Het onderhouden en verbeteren van de openbare ruimte: bankjes, speeltuinen en watertappunten.
- Het blijven stimuleren van activiteiten die ontmoeting en betrokkenheid bevorderen en het toegankelijker maken van helpen.
- Een agenda maken die beter is afgestemd op activiteiten voor verschillende groepen.

Op deze manier kunnen cultuur, recreatie en sport ook in de toekomst bijdragen aan een actief en gezond Borgercompagnie, waarbij iedereen betrokken is.

Thema 6: Welzijn en gezondheid

Het is belangrijk dat de inwoners van Borgercompagnie zich prettig, gezond en veilig voelen. Uit de resultaten van het onderzoek blijkt dat het sociale welzijn in Borgercompagnie over het algemeen als positief wordt ervaren, maar dat er ook een duidelijke behoefte is aan sterkere sociale banden. Een meerderheid van de respondenten gaf aan dat er sociale activiteiten in het dorp plaatsvinden, terwijl slechts een kleine minderheid aangaf dat er geen dergelijke activiteiten zijn. Een aanzienlijk deel gaf echter aan onzeker te zijn, wat erop wijst dat de bestaande activiteiten mogelijk niet voldoende zichtbaar of toegankelijk zijn voor alle inwoners.

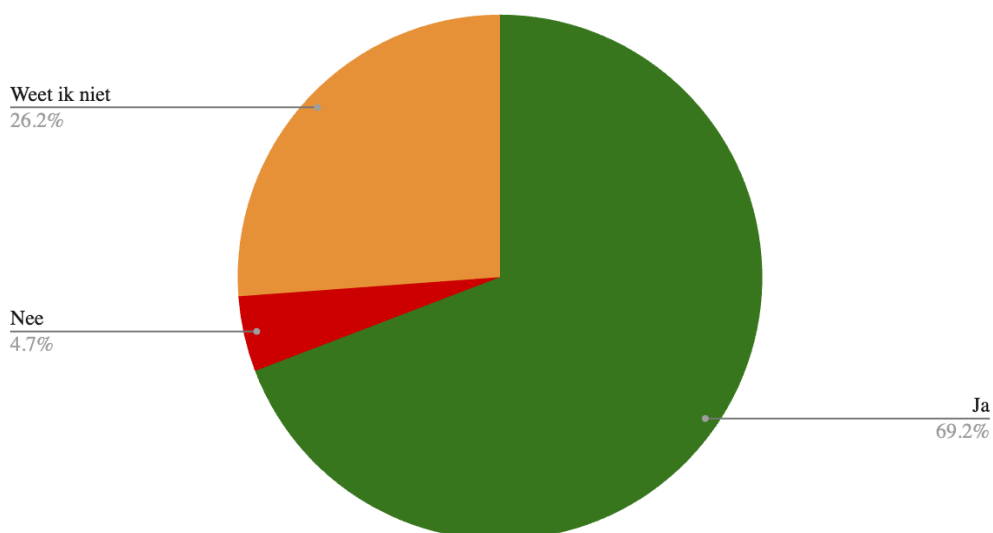
Ondanks het aanbod aan activiteiten gaf het merendeel van de respondenten aan geen activiteiten te missen, maar velen spraken de wens uit voor meer inclusieve en informele ontmoetingsmogelijkheden, met name activiteiten die geschikt zijn voor alle leeftijden. Interviewgegevens bevestigen deze bevinding, aangezien verschillende inwoners het verdwijnen van informele ontmoetingsplaatsen zoals het voormalige dorpscafé benadrukten. Daarnaast merkten ze op dat de huidige voorzieningen, met name het Dorpshuis, als minder neutraal of minder toegankelijk worden ervaren voor spontane interactie.

Het gevoel van eenzaamheid lijkt relatief beperkt, de meerderheid van de respondenten gaf aan zich niet eenzaam te voelen, terwijl anderen aangaven zich soms eenzaam te voelen. Uit focusgroepgesprekken blijkt dat dit resultaat een weerspiegeling is van een sterke norm van wederzijds bewustzijn en informele zorg, waarbij bewoners “*op elkaar letten*” zonder per se deel te nemen aan georganiseerde activiteiten.

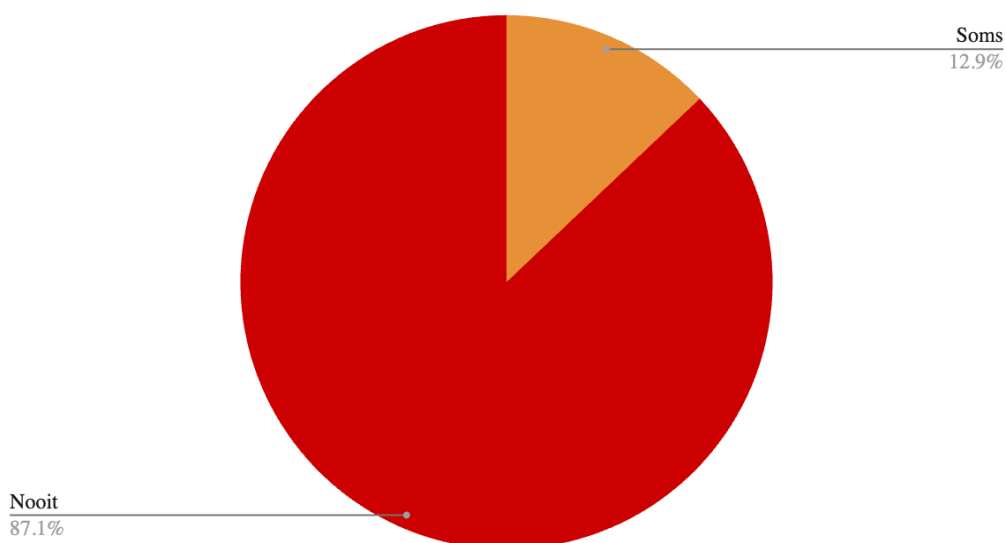

Landzijde bij Bakker Vierkant Borgercompagnie.

Zijn er voldoende sociale activiteiten in het dorp?

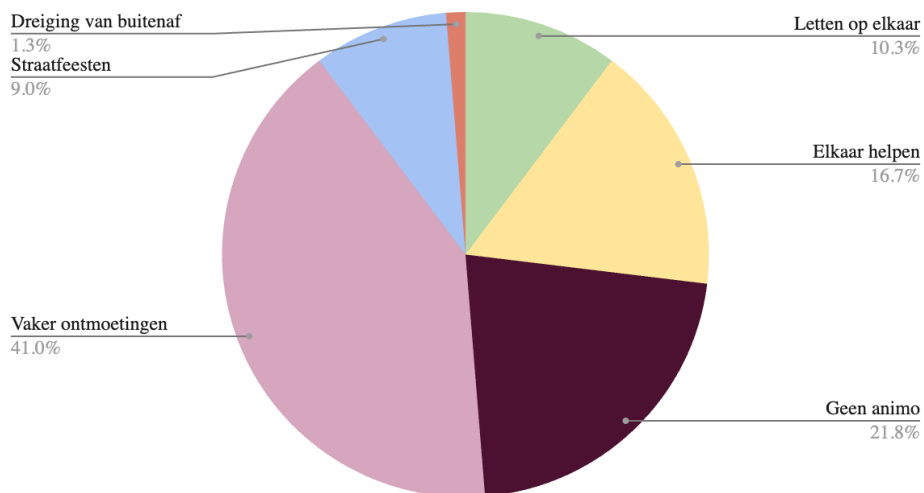
Voelt u zich wel eens eenzaam?

Aafbeelding 10 : Beeldbank Groningen, Ansichtkaart - Landzijde bij Bakker Vierkant Borgercompagnie, Groninger Archieven, 1920

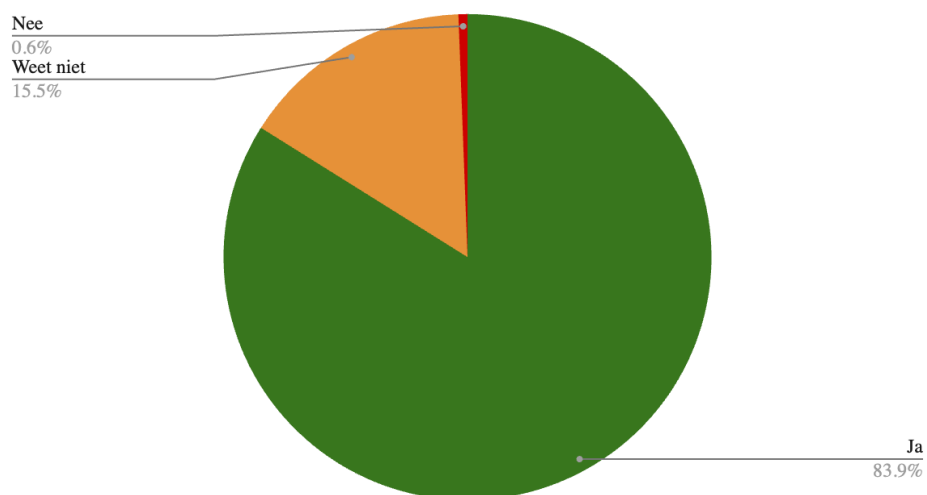
Op de vraag uit de enquête hoe het gemeenschapsgevoel kan worden versterkt, noemden de respondenten als het meest voorkomende antwoord: vaker een ontmoeting tussen burens of andere mensen uit het dorp, gevolgd door elkaar helpen en aandacht voor elkaar hebben. Uit gesprekken blijkt, hoewel veel inwoners bereid zijn mee te doen, zijn er weinig die het initiatief willen nemen om activiteiten te organiseren. De geïnterviewden merkten herhaaldelijk op dat steeds dezelfde kleine groep inwoners verantwoordelijk is voor het organiseren van activiteiten, terwijl anderen passief blijven of selectief meedoen.

Hoe kan de gemeenschapszin worden versterkt?

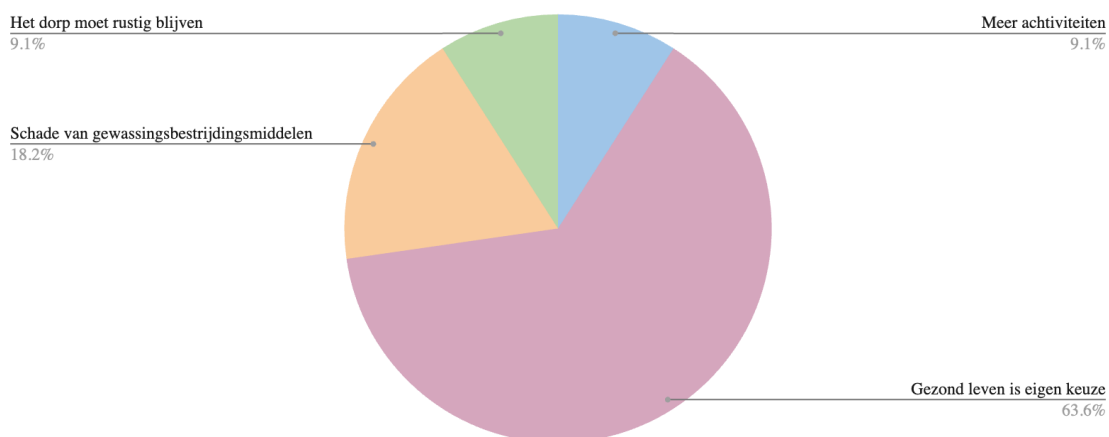

De perceptie van gezondheid is over het algemeen positief: 61,6% van de respondenten geeft aan dat het mogelijk is om gezond te leven in het dorp. Terwijl 19,8% aangeeft last te hebben van hun gezondheid in het dorp door bedrijfsactiviteiten. 18,6% zegt dit niet te weten, wat niets uitsluit. Ook de toegang tot gezondheidszorg wordt algemeen als voldoende beschouwd: zij verklaarden dat gezondheidsvoorzieningen toegankelijk zijn en slechts enkelen meldden onvoldoende toegang.

Heeft u voldoende toegang tot zorgvoorzieningen?

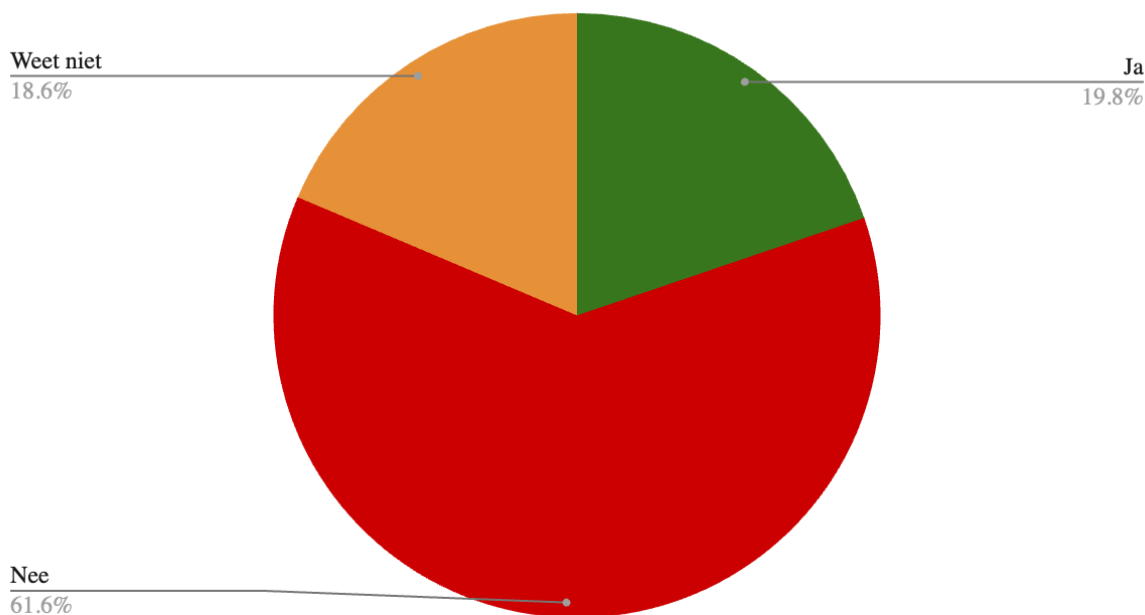

Opmerkingen / aanvullingen over "Gezondheid"

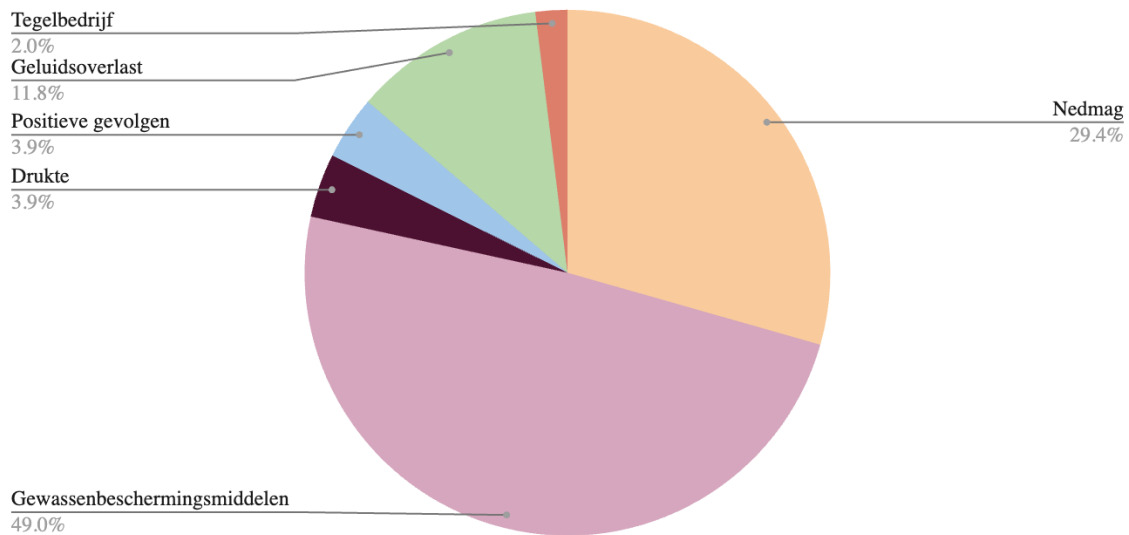

Wanneer gezondheid wordt besproken, rijzen zorgen op in relatie tot lokale bedrijfsactiviteiten. Onder degenen die hun bezorgdheid uitten, werden het gebruik van pesticiden, industriële activiteiten en geluidsoverlast het vaakst genoemd. Deze zorgen kwamen naar voren in gesprekken, waarin bewoners hun onzekerheid en scepsis benadrukten over de institutionele communicatie over de langetermijneffecten op de gezondheid.

Hebben bedrijfsactiviteiten invloed op uw ervaren gezondheid?

Toelichting

Hoewel de meeste respondenten geen concrete verbeterpunten in de gezondheidszorg noemden, bleek uit de gesprekken dat er een subtiele verwachting is. Waarbij de inwoners grotendeels individuele verantwoordelijkheid nemen voor het behouden van een gezonde levensstijl, maar tegelijkertijd ook verwachten dat er periodieke medische consulten plaatsvinden of de gemeente Veendam duidelijker afspraken maakt in relatie tot bedrijfsactiviteiten.

Concluderend kunnen we stellen dat de inwoners zich over het algemeen sociaal verbonden, gezond en in staat voelen om een goede levenskwaliteit te behouden. Er is echter ook een verwachtingskloof wat betreft meer informele sociale contacten, zoals betere communicatie en gedeelde verantwoordelijkheid, met name op het gebied van gezondheid.

Thema 7: Het sociale leven

Het sociale leven van Borgercompagnie wordt beïnvloed door de lange, uitgestrekte structuur van het dorp, de verdeling over twee gemeenten, een vergrijzende bevolking en het geleidelijke verdwijnen van plekken, waar mensen elkaar vroeger ontmoetten. Hoewel veel bewoners het dorp omschrijven als zelfstandig en sociaal betrokken, blijkt uit gesprekken dat sociale banden op sommige punten zwakker worden. Het ontbreken van een duidelijk dorpscentrum, de opkomst van kleine, van elkaar gescheiden sociale groepen “sociale eilanden” en de sluiting van belangrijke voorzieningen zoals de basisschool, voetbalclub en het café, hebben de manier waarop mensen elkaar ontmoeten en met elkaar omgaan veranderd.

De Dorpsvereniging speelt een belangrijke rol bij het organiseren van sociale activiteiten en het vertegenwoordigen van de belangen van bewoners. Tegelijkertijd laten gesprekken ook kritiek zien op de mate waarin de Dorpsvereniging verbindt, hoe toegankelijk de Dorpsvereniging is en hoe duidelijk zij communiceert.

Historisch gezien had Borgercompagnie verschillende ontmoetingsplekken die informele interactie mogelijk maakten, zoals de school, het café, de voetbalclub en kleinschalige lokale voorzieningen. Deze functioneerden als plekken waar bewoners van verschillende leeftijden en achtergronden elkaar op een natuurlijke manier ontmoetten. In de loop der tijd zijn het café in 2014, de school in 2016 en de voetbalclub in 2018 uit het dorp verdwenen.

De sluiting van de school wordt door bewoners herhaaldelijk genoemd als een keerpunt. Naast haar onderwijsfunctie fungeerde de school als een dagelijkse ontmoetingsplek voor ouders, kinderen en grootouders. Het verdwijnen ervan heeft het contact tussen generaties verminderd en spontane sociale interactie verzwakt. Naast de natuurlijke ontmoetingen organiseerde de school ook activiteiten, waar een enthousiaste opkomst op af kwam. Op vergelijkbare wijze heeft het verlies van het dorpscafé en sportvoorzieningen de informele ontmoetingen in de avonden en weekenden beperkt. Daardoor is sociaal contact meer gepland en activiteitgericht geworden in plaats van spontaan. Bewoners ontmoeten elkaar nu voornamelijk via georganiseerde activiteiten of binnen privénetwerken, wat het voor nieuwkomers, jongeren en minder sociaal actieve mensen moeilijker maakt om daadwerkelijk betrokken te raken bij het dorpsleven.

Eén van de belangrijkste sociale uitdagingen is het ontbreken van een duidelijk en neutraal dorpscentrum. De lineaire structuur van Borgercompagnie strekt zich uit over ongeveer tien kilometer, wat betekent dat bewoners ver uit elkaar wonen en zich voor sociale

activiteiten vaak richten op nabijgelegen locaties voor sociale interactie. In plaats van locaties die verderop gelegen zijn in het dorp. Een voorbeeld hiervan is dat de bewoners op Noord wonen eerder de neiging hebben om naar BC47 te gaan en de mensen die in Zuid wonen eerder naar het dorps huis gaan.

Hoewel de lokale sportschool, de Butte, gedeeltelijk de sociale functie heeft overgenomen van de school, en wordt genoemd als een van de plekken waar mensen elkaar daadwerkelijk ontmoeten, vervangt het niet volledig de rol van een volwaardig dorpscentrum. Er is echter geen animo over het gehele dorp om gebruik te maken van een sportschool. Het ontbreken van een centraal ontmoetingspunt kan met name gevolgen hebben voor verschillende groepen. Voorbeelden hiervan zijn: ouderen die afhankelijk zijn van nabijheid en toegankelijkheid, jongeren die op zoek zijn naar laagdrempelige ontmoetingsplekken en nieuwkomers die nog geen toegang hebben tot lokale sociale netwerken.

De bevindingen laten zien dat Borgercompagnie bestaat uit sociale eilanden in plaats van één volledig geïntegreerde gemeenschap. Deze eilanden worden gevormd door afstand, gemeentegrenzen, levensfasen en ervaringen. Uit de gesprekken bleek dat afhankelijk van waar mensen wonen in het dorp ze naar andere voorzieningen en centra toetrekken. Wat voornamelijk Hoogezand en Veendam zijn, dit zorgt voor mate van versplintering. Sommige mensen gaan liever naar Hoogezand voor hun behoeften als boodschappen, bioscoopbezoeken, een avond uit of een sportactiviteit. Terwijl anderen liever naar Veendam gaan, hierdoor komen mensen elkaar minder tegen en zorgt het voor verdeeldheid. Ook de industrie in het dorp zorgt voor verdeeldheid, wat is aangetoond in thema vier.

Ook de Dorpsvereniging is een belangrijke actor in het sociale leven van Borgercompagnie. Zij organiseert activiteiten, vertegenwoordigt bewoners in gesprekken met gemeenten en is vaak initiatiefnemer in het dorpsleven. Tegelijkertijd laten de bevindingen ook kritische perspectieven zien op het functioneren van de Dorpsvereniging: de organisatie bestaat voornamelijk uit een kleine groep actieve bewoners. Sommige groepen, zoals jongeren of nieuwkomers, zijn ondervertegenwoordigd. Een ander punt wat wordt aangegeven door respondenten is dat zij niet altijd op de hoogte zijn van activiteiten, bijeenkomsten of besluitvormingsprocessen. Dit vermindert de participatie en geeft het gevoel dat dorpszaken niet met het oog op iedereen worden behandeld.

Hoewel veel bewoners bereidheid tonen om bij te dragen, voelen zij zich tegelijkertijd terughoudend om zelf initiatief te nemen. Dit creëert een afhankelijkheid van de kleine kerngroep binnen de Dorpsvereniging, waardoor sommige mensen zich in mindere mate betrokken voelen bij de Dorpsvereniging.

Ondanks deze kritiek is er ook erkenning dat het sociale leven in Borgercompagnie zonder de Dorpsvereniging aanzienlijk zwakker zou zijn. De activiteiten, de verbondenheid en het terugkerende dorpsgevoel zijn positieve punten die te danken zijn aan de Dorpsvereniging. De kritiek moet daarom niet worden gezien als afwijzing, maar als een oproep tot vernieuwing en bredere inclusie.

Aafbeelding 11 : Beeldbank Groningen, Groet uit Borgercompagnie (J. Lier), Groninger Archieven, 1903

Conclusie

Tijdens het onderzoek zijn de belangen, wensen en meningen van de bewoners uiteengezet om een helder beeld te scheppen voor de Dorpsvisie van 2026. Veel van de thema's in dit onderzoek zijn ook nauwgezet met elkaar verbonden. Verkeer slaat op veiligheid, natuur slaat op bedrijvigheid en wonen slaat op het sociale leven. In Borgercompagnie is er sprake van een zekere mate van vergrijzing, ten opzichte van eerdere dorpsvisies. Deze demografische verschuiving heeft invloed op meerdere facetten van het dorpsleven. De bewoners zijn over het algemeen tevreden met hun woonsituatie, maar er zijn wel zorgen over de toekomst. Zowel het zoeken van een starterswoning voor nieuwe gezinnen als het doorschuiven van ouderen naar een beter passende woning zijn duidelijke knelpunten. Waar de bewoners het vrijwel over eens zijn, is dat alle nieuwbouw in dezelfde authentieke stijl moet plaatsvinden. Veel inwoners van Borgercompagnie werken buiten het dorp, maar er is ook een actieve groep ondernemers in het dorp, waarvan een groot deel boeren zijn. Een derde van de bewoners is tevreden over de algemene openbare ruimte van Borgercompagnie. Een van de meest genoemde problemen in het hele onderzoek is de slechte staat van het fietspad in de gemeente Veendam en het ontbreken van een fietspad in de gemeente Midden-Groningen. Waardoor een onveilige verkeerssituatie ontstaat voor fietsers. Daarnaast geeft een merendeel van de mensen aan verkeersoverlast te ervaren, echter is er een verdeeldheid waar deze overlast aan te wijden is en hoe hier mee omgegaan moet worden.

Wanneer we kijken naar de meningen over de hoeveelheid en het aanbod van de groenvoorziening zien we dat meer dan de helft van de bewoners tevreden is. Echter zien we veel klachten over het onderhoud van berm, haag en bladafval, waar inwoners deels het onderhoud op zich nemen. Het Diep is belangrijk voor de identiteit van het dorp, deze zou beter onderhouden moeten worden. Dezelfde waarde wordt gehecht aan het groene, open en het landelijke karakter van het dorp. Toch zien we wel dat dit karakter onder druk komt te staan, daarom is het belangrijk dat bewoners met elkaar in gesprek gaan en opstaan voor hun leefomgeving.

Over het algemeen is er grote tevredenheid over het aanbod van cultuur, recreatie en sport. Daarnaast is er grote waardering voor vrijwilligers en organisaties die Borgercompagnie levendig houden. Verbeterpunten die naar voren komen zijn: afstemming van de activiteiten op elkaar en in relatie tot verschillende doelgroepen. De ideeën over cultuur, recreatie en sport zijn in lijn met de meningen over gezondheid en welzijn. Er kan gesteld worden dat de inwoners zich over het algemeen sociaal verbonden, gezond en in staat voelen om een goede

levenskwaliteit te behouden. Er is echter ook een verwachtingskloof wat betreft meer informele sociale contacten, zoals betere communicatie en gedeelde verantwoordelijkheid, met name op het gebied van gezondheid. Uiteindelijk komt ons rapport neer op het idee dat de wensen van Borgercompagnie niet groots zijn, maar zeker niet onbelangrijk. Voor de meeste mensen is het belangrijkste dat wat er is, blijft en in goede staat onderhouden wordt. Men streeft naar een beter Borgercompagnie, niet een groter Borgercompagnie.

Het belangrijkste deel van het onderzoek was om alle wensen en willen van de bewoners mee te nemen in het advies. Door onze aanpak hebben wij dit zo goed mogelijk proberen te realiseren. Opvallend is dat de focusgroepgesprekken veel genuanceerder waren dan de enquêteresultaten lieten merken wanneer het ging over bepaalde thema's. Onze hoop is dan ook dat de bewoners van Borgercompagnie zichzelf kunnen vinden in het onderzoek. Het unieke karakter waar wij over schreven in de introductie is voor ons zeker naar voren gekomen in bewoners, landschap en dorpsleven. De waarde die mensen hechten aan het Diep, verbondenheid met hun geschiedenis, de inzet van vrijwilligers en de weerbaarheid van een kleine gemeenschap in een grote wereld. Ook het effect van een dorp was interessant om terug te zien in de bevindingen.

Het onderzoek doen als buitenstaander geeft een unieke blik bij het onderzoeken naar de wensen en willen van een hechte gemeenschap. We hopen door onze bijdrage de dorpsvisie 2026 te versterken en zien ook de meerwaarde van potentiële andere samenwerkingen tussen studenten en andere dorpen in het schrijven van hun dorpsvisies. Aangezien een ander perspectief nieuwe en waardevolle bijdragen kan opleveren. Wij als onderzoekers zijn zeer benieuwd naar de dorpsvisie die de Dorpsvereniging uiteindelijk zal presenteren en kijken graag uit naar Dorpsvisie 2036, 2046, 2056....

Bibliografie

1992 Borgercompagnie Dorpsvisie

2002 Borgercompagnie Dorpsvisie

BügelHajema. “Zonnepark Borgercompagnie: Ruimtelijke Onderbouwing.” *Planviewer.nl*. Last modified 2019. Accessed January 8, 2026. https://www.planviewer.nl/imro/files/NL.IMRO.0047.01OVBCie-0301/t_NL.IMRO.0047.01OVBCie-0301.html.

Castro-Arce, Karina, and Frank Vanclay. “Transformative Social Innovation for Sustainable Rural Development: An Analytical Framework to Assist Community-Based Initiatives.” *Journal of Rural Studies* 74 (February 2020): 45–54.

Folkers, Martijn. “Biovergister Verdeelt Buurt in Borgercompagnie.” *@Rtvnoord*. RTV Noord, June 12, 2017. Last modified June 12, 2017. Accessed January 22, 2026. <https://www.rtvnoord.nl/nieuws/179233/biovergister-verdeelt-buurt-in-borgercompagnie>.

“Ondanks Risico’s Mag Omstreden Zoutwinner van Ministerie Tot 2045 Doorgaan.” *Follow the Money - Platform Voor Onderzoeksjournalistiek*. Last modified July 6, 2021. Accessed January 22, 2026. <https://www.ftm.nl/artikelen/toestemming-ministerie-zoutwinning-groningen-nedmag-tot-2045-ondanks-risicos>.

GGD Groningen. “Gezondheidskundige Risicobeoordeling Emissies van Nedmag En Omliggende Bedrijven Te Veendam.” *Provincie Groningen* (November 6, 2025).

Hiemstra, Rachel. “Historisch Archief Midden-Groningen.” *Historisch Archief Midden-Groningen*. Last modified 2017. Accessed January 23, 2026. <https://historischarchief.midden-groningen.nl/ontdekken/op-de-kaart/gemeente-menterwolde/borgercompagnie>.

Israel, Barbara A., Amy J. Schulz, Edith A. Parker, and Adam B. Becker. “REVIEW of COMMUNITY-BASED RESEARCH: Assessing Partnership Approaches to Improve Public Health.” *Annual Review of Public Health* 19, no. 1 (May 1998): 173–202.

Mertens, Donna M., and Sharlene Hesse-Biber. “Mixed Methods and Credibility of Evidence in Evaluation.” *New Directions for Evaluation* 2013, no. 138 (June 2013): 5–13.

Mestverwaarding.nl. “Co-Vergister in Borgercompagnie Blijft Vermoedelijk in Bedrijf.” *Mestverwaarding.nl*. Last modified 2022. Accessed January 22, 2026. <https://mestverwaarding.nl/kenniscentrum/2550/co-vergister-in-borgercompagnie-blijft-vermoedelijk-in-bedrijf>.

Nugraha, Leo Fatra, Lies Sulistyowati, Iwan Setiawan, and Trisna Insan Noor. “Alternative Community-Based Village Development Strategies in Indonesia: Using Multicriteria Decision Analysis.” *Agriculture* 12, no. 11 (November 12, 2022): 1903–1903.

Omair, Aamir. "Sample Size Estimation and Sampling Techniques for Selecting a Representative Sample." *Journal of Health Specialties* 2, no. 4 (2025): 142–147.

Slager, Heleen. "Deelgebied Veenkoloniën." *Provinciegroningen.nl*. Last modified 2023. Accessed January 23, 2026. <https://www.provinciegroningen.nl/actueel/dossiers/toekomst-landelijk-gebied/deelgebieden-landelijk-gebied/veenkolonien/>.

Spector, Anya Y. "Book and Media Review: Community-Based Participatory Research for Health: From Process to Outcomes." *Health Promotion Practice* 10, no. 3 (July 2009): 317–318.

tijdschrift Onze Eeuw [tijdschrift]. "Onze Eeuw. Jaargang 7." *DBNL*. Last modified January 23, 2026. Accessed January 23, 2026. https://www.dbnl.org/tekst/_onz001190701_01/_onz001190701_01_0047.php.

van der Meij, Rutger. "Loodgehalte in Lucht Veendam Hoger Dan Gemiddeld, Vergelijkbaar Met Omgeving van Tata Steel." *Dagblad van Het Noorden*. Last modified April 3, 2025. Accessed January 7, 2026. <https://dvhn.nl/groningen/veendam/Loodgehalte-in-lucht-Veendam-likt-hoger-dan-gemiddeld-GGD-bekijkt-risico%E2%80%99s-46036508.html>.

van Staalduinen, P.C. , K.C. Terwel, and J.G. Rots. *Onderzoek Naar de Oorzaken van Bouwkundige Schade in Groningen*. Delft : TU Delft: Faculteit Civiele Techniek en Geowetenschappen, 2018.

Vinkenvleugel, Serge. "Zoutwinning Nedmag Gevaar Voor Drentse Bodem." *@Rtvdrenthe*. RTV Drenthe, September 19, 2019. Last modified September 19, 2019. Accessed January 12, 2026. <https://www.rtvdrenthe.nl/nieuws/152032/zoutwinning-nedmag-gevaar-voor-drentse-bodem>.

Willems, Jeroen. "Eerst Een Mestvergister, Nu Een Zonnepark: 'de Gemeente Wil Dit Dorp Opofferen.'" *Rtvnoord*. RTV Noord, June 8, 2021. Last modified June 8, 2021. Accessed January 7, 2026. <https://www.rtvnoord.nl/nieuws/824562/eerst-een-mestvergister-nu-een-zonnepark-de-gemeente-wil-dit-dorp-opofferen>.

"Beeldbank Groningen." 2026. Beeldbank Groningen. 2026. https://www.beeldbankgroningen.nl/beelden/?mode=gallery&view=horizontal&q=borgercompagnie&rows=1&page=1&fq%5B%5D=search_s_download:%22Ja%22.

"Bewoningsgeschiedenis van Borgercompagnie." *Borgercompagnie.eu*. Last modified 2026. Accessed January 23, 2026. <https://www.borgercompagnie.eu/geschiedenis.php>.

"Borgercompagnie | Remeijer.nl." *Remeijer.nl*. Last modified 2024. Accessed January 23, 2026. <https://www.remeijer.nl/ansichtkaarten/veendam/Borgercompagnie>.

"Buurt Borgercompagnie (Gemeente Midden-Groningen) in Cijfers En Grafieken." *AlleCijfers.nl*. Last modified 2016. Accessed January 22, 2026. <https://allecijfers.nl/buurt/borgercompagnie-midden-groningen/>.

“DPG Media Privacy Gate.” *Www.ad.nl*. Last modified 2026. Accessed January 22, 2026.

<https://www.ad.nl/binnenland/kleine-dorpen-lopen-verder-leeg-nederlanders-trekken-vaker-naar-de-stad~a8a78b28/?referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F>.

“Landschaps Geschiedenis.” *Landschapsgeschiedenis.nl*. Last modified 2026. Accessed January 23, 2026.

http://landschapsgeschiedenis.nl/deelgebieden/21-Oude_Veenkolonien.html.

Methods Guides How to Run a Focus Group, n.d. <https://sites.reading.ac.uk/wp-content/uploads/sites/42/2020/06/Focus-Groups-Guide-Final.pdf>.

“Woonplaats Borgercompagnie (Gemeente Veendam) in Cijfers En Grafieken.” *AlleCijfers.nl*. Last modified 2016. Accessed January 22, 2026. <https://allecijfers.nl/woonplaats/borgercompagnie-veendam/>.